

ELDAR ƏLİYEV

SÖNMƏZ GÜNƏŞ

BEŞ CİLDDƏ

I

Az 2010
1506

Eldar Əliyev
(Sərtqaya)

SÖNMƏZ GÜNƏŞ

Poema

Beş cildə

I cild

95888

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

"Elm və təhsil"
Bakı - 2010

ARXIV

94868

$\lfloor 6(2=A_3) + \pi/3(2A) - 8$

Sönməz günəş

Məsləhətçi: Nizami Cəfərov
*filologiya elmləri doktoru,
professor, əməkdar elm xadimi*

*Xalqın vuran ürəyisən, zəkasısan,
Polad qolu, görün gözü, dühasısan!*

Müəllif

Redaktor: Xurşud Bayramoğlu
filologiya elmləri namizədi

PROLOQ

Əliyev Eldar Paşa oğlu.
Sönməz Günəş. (poema). I cild.
Bakı, "Elm və təhsil", 2010. – 168 səh.

Bu günün Heydər tək
günəşi varsa,
Xalqı gələcəyə
o aparırsa,
Sabahkı parlaqlıq
bu gündən aydın!
Keçib o günlərdən
yaşamaq gerek,
Bu böyük şərəfi
daşımaq gerek.
Bu gündən görürəm
o gələcəyi,
Hədər gedə bilməz
Heydər əməyi.
Vaxtında doğulub
elin gərəyi,
Bu günün, sabahın
böyük istəyi.

Poemada doğma Vətənə, müqəddəs yurd yerlərinə bağlılıq poetik duyum və səmimiyyətlə, ulu öndər Heydər Əliyevə olan inam və məhəbbət xüsusi poetik təsvir vasitələri ilə tərənnüm edilmişdir.

Müəllifin təsvir və tərənnüm etdiyi sahəyə bələdliyi əsərin qəhrəmanı olan dahi şəxsiyyətin obrazını parlaq şəkildə yarada bilməsindən daha aydın görünür.

Kitab geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Ə $\frac{4702000000}{N098 - 2010}$ *qrifli nəşr*

© «Elm və təhsil», 2010
© Eldar Əliyev, 2010

Qeyrətlə ucalıb
                    yenilməzliyə,
Səsləyib xalqını
                    O, ölməzliyə.
Gəzib körpəlikdən
                    ürəklərdə O,
Keçib fırtınadan,
                    küləklərdən O,
Polad iradəli,
                    polad biləkli,
Xalq üçün müqəddəs
                    arzu, diləkli.
O, sönməz günəşdir
                    sönən deyildir,
Elə yüksəlib ki,
                    enən deyildir.
Ürəklərdə aslan,
                    gözlərdə aslan,
Vüqarına diqqət
                    kəsilib cahan.
Oyan, vətən oğlu,
                    ətrafa boylan,
Sən də cərgəmizdə
                    Aslan tək dayan.
Od-alovdan qorxmaq vaxtı
                    deyil daha,
Gedir karvanımız
                    gözəl sabaha,
Onun sarvanıdır
                    Heydər tək düha!
Düşmən bu milləti
                    yenəmməz daha!

Şərəfli yaşayış,
                    şərəfli ölüm,
Bax odur əslinə,
                    kökünə dönüm!
Yoxdur bu həyatda
                    başqa bir yönüm,
Ölsəm də, istərəm
                    kökümə dönüm.
Dönüm tariximə,
                    tarixləşim mən,
Amalım bu olub
                    ağlım kəsəndən.
Birləşək, bir olaq,
                    qalxaq ayağa.
Aya, ulduzlara
                    qol-qanad açaq,
Ömrün sonuna da
                    şərəflə çataq.
Sönməz Günəş bizim,
                    torpaq da bizim!
Nədən qorxmalıyıq,
                    mənim əzizim!
Xalqın taleyinə
                    laqeyd qalmayaq,
Vətənin boynuna
                    biz qol dolayaq,
Qəlbimdə kitablar
                    karvan yüküdür,
Bu, «Sönməz Günəş»in
                    hələ ilkidir,
Qəlbim fırtınalı,
                    təlatümlüdür,

Narahat misralar
qəlbimi didir.
Mənə zaman verin,
mənə an verin.
Yazıb yaratmağa
bir məkan verin.
Misralardan ayrı
yaşaya bilməm,
Nə onları qəlbə
daşıya bilməm.
Daha ovundurub
oxşaya bilməm,
Bu bir əmanətdir
göndərib Tanrım,
Onun keşiyində
şərəflə qaldım!
Yetişdi sinəmdə –
qaynadı, coşdu,
Bu borcumdan çıxsam
yerim behiştə.
Onda tanıyacaq
məni də xalqım,
Bir də görəcəyəm
mən də ucaldım!
Bu aydın gələcək,
bu xoşbəxt həyat
Mənim də üzümə
güldü nəhayət.
Bu, Heydər ömrünün
bir çıxırındır,

Bu, Sönməz Günəşin
ucalığıdır.
Siz məni axtarın
öz düşüncəmdə,
Orda keçirdiyim
gündüz, gecəmdə.
Bu gerçək ömrümün
gerçək anları,
Xalqıma, elimə
gərək anları,
Yaşadım illərlə
qorxu-hürküslə,
Görmək istəyirəm
qəlbimi yüksüz.
Qorxuram yazmasam
çevrilər yükə,
Sönməz ağrı olar
qəlbimdə yekə!
Xalqın xəzinəsi
xalqa qalacaq,
Yazılıb kitablar
çox qalaq-qalaq.
Səməd də, Müşfiq də
yazıb haqqı haqq,
Onlar demədiyi
məndən çatacaq!
Dağın qar payı var
öz dağlığınca,
İnsanın dərd, qəmi
öz ağılınca.
Ağıldan kənarda
dərdsiz olunca,

El dərdinə yanan
                    olmaq şərəfidir!
İnsanam, düşüncəm
                    özümə həmdəm,
Sipərdir dərdimə,
                    öz şair sinəm.
Hərdən düşünürəm:
                    Tanrı, mən kiməm?
Yananda şam kimi
                    yanmaq şərəfidir!
Özgə qarşısında
                    əylə bilməm,
Onunçün dünyaya
                    mən gəlməmişəm.
Gəlmişəm dünyanın
                    dərdini çəkəm,
Onu çəkə-çəkə
                    ölmək şərəfidir!
Dünyanın əşrəfi,
                    dərdi də insan,
Dünyanın namərdi,
                    mərdi də insan,
Hər zaman dünyada
                    dərdli də insan,
İnsan dərdlərinə
                    yanmaq şərəfidir!
Dünyanın özünü
                    qanmaq şərəfidir!

MƏNİM ŞAH ƏSƏRİM

Rəsul Rza əldə qələm
                    pələng kimi bağırsa da,
İlhamını bir dost kimi,
                    imdadına çağırsa da,
axtardığın tapammadı,
                    «Lenin» adlı bir poema
                    yaratsa da.
Bu kəlməni sağ olsaydı
                    öz sözüylə yazardı O,
Ulu Heydər qurduqların
                    sətirlərə düzərdi O,
“Heydər” adlı
                    şah əsəri yazardı O.
Bu təb mənə veriləndə
                    pələngdən bərk bağırmışam,
Axtardığım, tapdığımı
                    demək üçün ilhamımla
                    Rəsulu da çağırmışam.
Nə xoşbəxtəm mən, İlahi!
                    indi o təb gəldi mənə,
Düşüncələr kitablaşıb,
                    sinədolu ağrı verir
                    indi mənə.
Qəhrəmanlar qəhrəmanı olub mənim
                    poemamın qəhrəmanı.
Gözləriylə görə-görə,
                    ayağıyla dolaşmışam
                    mən dünyanı.

Hər gecəmin, gündüzümün
düşüncəsi olub Heydər!
Yetmiş dördədən axıb, axıb,
gözlərimdən ürəyimə
dolub Heydər!
O, xalqıma həm dünəndi,
həm bu gündü,
həm ən xoşbəxt gələcəkdir.
Dühalaşmış o Günəşin
qiymətini zərrə-zərrə
zaman özü verəcəkdir.
Çünki həyat sınağından
keçiribdi özü Onu
zaman-zaman!
Bəlkə mən də dahiləşdim,
yaza-yaza o Günəşdən,
o Dühadan!
Görünür ki, bu da mənə
bir qismətmiş İlahidən,
Doğrudan da, bu görünməz
vəzifəni Tanrı özü
verib mənə.
Möcüzədir desəm, inan,
möcüzələr möcüzəsi
desəm, yenə.
Dünənimin, bu günümün
şahidləri vardır axı,
doğma, qıraq,
Kim deyərdi,
bir gün Eldar
“Heydər” adlı
şah poema yaradacaq?

Sadə peşə adamı tək
uzaq idim bu aləmdən,
mən çox uzaq.
Qurduqları ərməğandır,
öz xalqına – diyar-diyar,
oymaq-oymaq.
Hər çıxışı bir kitabdır –
sətir-sətir, hikmətindən
olmaz doymaq.
Onun zəngin bir irsi var,
tükənməzdir əsrlərlə
kitablara yazılsa da.
Tarixlərdə görünməmiş
məharət və gözəlliklər
cəm olubdur o İnsanda.
Şah ömrüylə qurduqları –
kitab-kitab, dastan-dastan!
Dastanların möhtəşəmi –
həyatının incilərin
bir kitaba əgər yığsan.
Məhəbbəti, şan-şöhrəti
yayılbı cahanla bir,
özü olubdu bir cahan.
O Cahanın sinəsində
salıb məskən neçə dastan,
Koroğludan Qorqudacan!
Zaman-zaman dünyalaşib
sığmasa da O, cahana,
Cahan özü sığınıbdı
Şah qəlbinə, yaddaşına.
Hər bir insan bir qonaqdır
bu dünyada,
bir gün köçüb gedəcəkdir.

Tək ölməzlik qazanıb O,
dövrümüzü öz adıyla,
hər an təmsil edəcəkdir.
Çox əsərlər oxudum mən
Ömrüm boyu,
çox kitablar varaqladım.
Heydər ömrü – canlı kitab,
Oradakı incilərdən
kitablarda mən tapmadım!
Var ol,
Heydər!
Heydər, var ol!
Mənim hər dəm öyrəndiyim,
vəsf etdiyim
qəhrəmanım,
Qibləgahım!
Yazdığım bu misraları
həyatından oxumuşam.
Yaşatmışam toplayaraq yaddaşıma,
indi qələmə almışam.
Gözlərimdən yaddaşıma,
yaddaşımdan ürəyimə
Toplanaraq kitablaşan
misraları ürək özü
söyləyibdi,
mən yazmışam.
Koroğluyam, təbimlə mən –
şeir-sənət Koroğlusu.
Misri qılınc qələmimdə,
Sərvəri Sən – Heydər olan,
Azərbaycan vətənimdi!

Şah İsmayıl Xətəimiz
Mərd Heydərlə bir qardaşdı.
Həyatıyla dahiləşdi,
zaman-zaman,
Xətəilə doğmalaşdı.
Tarix özü
tarixləşib yaddaşımda,
Sırrın bilir hər qayanın,
hər daşın da!
Ayağa dur,
dur, ey Millət!
Qoy tanısın cahən səni!
Ayağa dur,
sınayır bu zaman səni!
Sən zamanın sınağından
almıyaçıq çıxmalısən!
Ən möhtəşəm
polad əllə qılıncını,
«Ölməz hünər meydanı»na taxmalısən!

İLK GÖRÜŞ

Yetmiş dördün payızıydı,
hava çiskin, yağışlıydı.
Dekanlıqdan gəldi xəbər:
«Açılış» var!
İndi ora getməlidir
tələbələr,
Əzizbəyov heykəlinin
açılışına gəlir rəhbər!
Hava çiskin, soyuqsa da,
Məhəlsizəm yağışa da.
Gəldim birbaş o meydana,
qoşularaq izdihama.
Dəm-dəstgahla
tribuna qurulmuşdu.
Ətrafdakı binalara
şüarlar da vurulmuşdu.
Hamı bayram libasında,
əhvalları durulmuşdu.
Meydandakı izdihamdan
küçə, yollar tutulmuşdu.
İzdihamı yara-yara,
birtəhər mən
Bir yer tapıb 5-10 metr
aralıda o kürsüdən,
qəlbimdəki vərəqlərdən,
Vərəqləyib yaza-yaza,
ayaq üstə dayansam da,
Qəlbədən gələn o sözləri
Ağ kağıza yazmasam da,
Sözlə dolub sətir-sətir

qəlbimdəki vərəqlərə
həkk olundu o izdiham.
O tarixdən bu tarixə,
Könlümdəki o sözlərlə,
sətirlərlə bitməz olub
küyüm, qovğam.
O tarixdən qazandığım
təəssürat itməz əsla,
yaddaşımdan
nə qədər ki, hələ sağam!
Gəldi rəhbər...
Hər yan sükut,
Küçələrdə, yollarda da
hərəkət yox,
Binalardan boylanınlar
özləri də
Nəzərləri bir nöqtədə,
dayanıblar səs-səmirsiz.
Milçək uçsa, səsi gələr,
dayanıbdı hərəkətlər,
Təkcə oyaq qalan – gözlər,
Xeyallardan keçir nələr?
Mən də donub hərəkətsiz,
ancaq qaynar gözlərimlə
Buraxmıram bir anı da
nəzarətsiz.
Böyük seçim qarşısında
qalırım mən!
Yanımdakı insanların
nəfəsini, töyüşməsin
duyuram mən!

Donmuş halda yol gözləyən
 gözlərimin həvəsindən,
 Ürəyimdə sətir-sətir,
 bənd-bənd olmuş şeirlərin
 nəşəsindən uyuram mən!
 Bir andaca gur alqışlar
 xəyalımdan alır məni,
 Sanki insan dənizinin
 ortasına salır məni.
 Əllər göydə çəpik çalır,
 Canlı dəniz dalğalanır,
 coşub-daşır,
 insanların pıçıltısı
 Ləpələrtək axa-axa,
 yaxınlaşır, uzaqlaşır.
 Bu dənizlə üz bəüzə
 gör nə qədər
 düşüncələr çulğalaşır.
 Coşur insan dənizi də,
 insanları qaynaşır.
 Doğrudan da tədbirdəki
 insanlara «dəniz» demək,
 hərəkətə «dalğa» demək
 yaraşır!
 Düşüncəm də mənim deyil,
 sanki insan dalğasıyla
 yarışır.
 Qalxanda kürsüyə Rəyasət,
 coşdu ürəyimin təbi,
 ilhamı.
 Özüm də bilmədən
 qeyri-ixtiyar,

Mən sandım özümü
 xoşbəxt, bəxtiyar.
 Gördüm orda doğma
 bir insanı mən.
 Coşdu söz bulağım,
 qaynadı həməni!
 Sözlər axın-axın,
 yığın-yığındı,
 Coşmuş şair qəlbim
 sözə çilgindi!
 O bəşər övladı
 necə yaxındı,
 Necə doğma idi,
 necə əzizdi.
 Şirindi söhbəti,
 sözü ləzizdi.
 Döndü xəyallarım
 iki il önə,
 Döndüm imtahana,
 o ötən günə,
 İnşa mövzusutək
 yazdığım «Lenin»
 Keçib sınağından
 neçə illərin.
 Dəyərli ad almış
 sənət əsəri.
 Yaşadım təkrarən
 mən o günləri.
 Lenin orda qəhrəman yox,
 qəhrəmana bənzər olub,
 Rəsul Rza əsər boyu
 qəhrəmanın gəzər olub.

25888

Rəsul təkcə şair deyil,
                                   xalq dərđini çəkər olub,
 Xalqı üçün nə az, nə çox,
                                   ən layiqli əsgər olub,
 Qələm ona sipər olub.
 Silah olub qələm ona,
                                   O yazıbdı yana-yana.
 Bir şam olub, çıraq olub,
                                   Ürəyi yanar dağ olub.
 O zamandan
                                   yaza-yaza o əsəri,
 Axtarıbdı bu zamankı
                                   tarixə agah Heydəri!
 Ancaq mənşə, gördüm bu gün
                                   beş-on metr məsafədən,
 ürəyi də görkəmitək
                                   sağlam və gümrah Heydəri!
 İndi ancaq yazmaq qalır,
                                   «Sönməz Günəş» poemamı –
                                   şah əsəri!
 Orda dağ vüqarlı
                                   bir insan gördüm!
 Onu mən ən natiq
                                   danışan gördüm!
 Ürəyi xalq üçün
                                   alışan gördüm!
 Onda cəsərət var,
                                   onda hünər var!
 O sərkərdə isə
                                   mütləq zəfər var!
 Yerişi örnəkdi,
                                   duruşu örnək,

Hər sözü, söhbəti
                                   gərəkdən-gərək!
 Danışa yorulmaz
                                   saatlarla tək,
 Onun hər kəlməsin
                                   dinləmək gərək!
 Gözündə görürəm
                                   xoşbəxt gələcək,
 Onun qiymətini
                                   zaman verəcək!
 Gələcək, o zaman,
                                   bir gün gələcək!
 Bu gün o heykəllər
                                   ucaldırsa tək,
 Xalq Ona qızıldan
                                   heykəl tökəcək!
 Odur xalqı üçün
                                   ən böyük gerçək,
 Türkə də lazımdır
                                   doğruluq, gerçək.

***

Saatyarım çəkdi
                                   həmin izdiham,
 Orda çıxış etdi
                                   bir neçə adam.
 Dindi Püstəxanım
                                   Məşədi qızı,

Yaman kövrək idi
                                   səsi, avazı,
 Qurtardı sözünü
                                   rəhbərdən razı.

Danışdı şairlər,
yazarlar – hamı,
Ha coşub-daşa da,
təbi, ilhamı,
Kimsə onun qədər
deyildi natiq!
Kimsədə yox idi
ondakı məntiq!
Qəlbimə O necə
kəsildi hakim,
Bacarmadım ondan
gözümü çəkim!
Ən böyük sənətkar
mən onu gördüm!
Türkün ən qəhrəman
oğlunu gördüm!
Hopdu düşüncəmə,
hopdu qəlbimə,
Müqəddəs gün adı
verdim o günə.
O yer də mənimçün
müqəddəs oldu,
Qəlbimdə müqəddəs
heykəl quruldu!
Qızıl heykəl üçün
təməl qoyuldu!
O təməl qəlbimin
özündə oldu!
Axdı gözlərimdən,
qəlbimə doldu!
Bir an qoşalaşdı
baxışlarımız,

Baxdıq ikimiz də,
baxdıq aramsız.
Sandım ki, gözündən
qəlbini gördüm,
Başqa insanlardan
fərqini gördüm!
Düha olduğunu duydum,
anladım,
Bütün ümidimi
ona bağladım!
Özümü dünyanın
xoşbəxti sandım,
Xalqımı xalqların
xoşbəxti sandım!
Dünya gözlərimdə
qaynadı, daşdı,
Yazdıqlarım gerçək
tarix, yaddaşdı!
Əsl təəssürat –
aldığım ilham
O gündən qəlbimdə
yaratdı inam!
Dəyişdi həyatım,
dəyişdi ömrüm,
Onsuz ötürmədi
heç birçə günüm!
Mən onun gözündə
dünyalar gördüm,
Qəlbi, düşüncəsi,
hər nə var, gördüm!
Xalqına məhəbbət,
sevgi, etibar,

«Azadlıq» – bu yoldan
dönməz olmuşam!
Belə yaşamışam,
belə qalmışam.
Zəfər çalib qəhrəmanım,
mənsə xoşbəxt olmuşam.
Hər kəlməsində ləl-gövhər,
bir xəzinə – adı Heydər!

SON ZƏNG

Orta məktəb çatdı sona,
Biz yığışdıq imtahana.
Azərbaycan dili,
Ədəbiyyat olmuşdu
sevimli fənnim,
Atam idi öyrətmənim.
Başladılar imtahanı,
hərə seçdi bir mövzunu,
Mən “Lenin”i seçdim onda.
Ağ vərəqə bircə anda,
mövzudan da kənar
bir neçə kəlmə,
Yazdım gələnləri
öz düşüncəmə.
Gələcəkdir zaman,
bir gün mən özüm
Düzüb misraları,
hey düzüm-düzüm.
Öz xalqımdan seçib
qəhrəmanımı,
«Sönməz Günəş» adlı
şah poemamı,
Yazıb edəcəyəm
agah cahanı,
Təki azad görüm
Azərbaycanı!
Rəsul öz əsərin
yazıb əzabnan,

İstifadə edib
    Lenin adından.
Lenin deyil orda
    əsl qəhrəman,
Duydum mən
    Rəsulun eyhamlarından.
Axşam atam evə dönəndə,
Dedi:
«Oğlum, sənə əhsən!
    imtahandan beş almısan».
Sonra atam dərindən bir
    nəfəs alıb,
Qolların boynuma salıb,
    asta-asta, yavaş-yavaş,
Bir gənc kimi,
    mənle yaşdaş.
Söyləyərək mənə «qardaş»,
Dedi: «Oğul, sözlərinin
    mənası düz,
Ancaq onu bilməliyik
    tək özümüz.
Oxudum mən yazdıqların
    sətir-sətir,
Yazdıqların mənalıdır,
    həqiqətdir.
Ancaq indi həqiqəti
    söyləmək də qəbahətdir.
Bilirsənmi, bunun sonu
    nə dəhşətdir?
Sənin yazın beşə layiq
    olsa belə,

Mən dörd yazdım düşər deyə
    sonra ələ.
Mən bunları söylədim ki,
    sən biləsən.
Axtardığın qəhrəmanı
    bula bilsən,
İstəyini sən qələmə
    ala bilsən.
Düşəcəksən dildən-dilə,
    Yayılaraq eldən-elə,
Ürəklərdə gəzəcəksən,
    Əgər etsən hövsələ sən.
Bil ki bu yol əzablıdır,
    Qorxuludur, təzadlıdır –
    çünki sonu əzadlıqdır!»
Dedim: «Sağ ol, atama mən,
    Sən söylədin mənə əhsən!
İstəyimə çatacağam,
    Mütləq Onu tapacağam!
Bir şah əsər yazacağam,
    Aləmlə bir olacağam!
Tarixə səs salacağam,
    Tarixdə də qalacağam,
    Mən də şair olacağam!»
Çox əzablar çəkdim hər an,
    Dönməz oldum öz yolumdan.

İSTƏK VƏ MƏSULİYYƏT

Uşaqılıqdan, gəncliyimdən
oxuduqca kitabları,
Böyümüşəm seçə-seçə
insanları.
Bir istəyim olub hər an,
Seçim elə bir qəhrəman,
sevsin onu bütün cahan.
Həyatına eyləyim həsr,
Fərqi nə ki, nəzm, nəsr.
Şir-aslana bənzər olsun,
Düşmən bağrın əzən olsun.
Xalq qəlbində gəzər olsun!
Bənzərsiz bir İnsan olsun,
Bənzərsiz qəhrəman olsun!
Tapdım onu mən, nəhayət,
Yetmiş dördün payızında!
İndi gərəkdir cəsarət,
Söz tapasan, yazasan da.
Alıb ələ kağız-qələm,
Bir an aciz qaldım hələm.
Dolu sinəm boşalmırdı,
O deməyə söz tapmırdı.
Onda bildim
çox ağır yük götürmüşəm.
Sözlə dolu qəlbimdəcə
mən sözləri itirmişəm.
Yanır sinəm, ancaq dinmir
qəlbim niyə?

Oldum bir an çox narahat,
sığışmadım yerə-göyə.
İlhamımı çağırısam da,
yetişmədi o köməyə.
Şübhələndim ürəyimdən,
O sarsıtdı məni, deyə.
Bu səbəbsiz deyildi heç,
mən demirəm, sən özün seç,
Dahi, ölməz bir İnsanın
həyatından,
Əsər yazmaq istəyirsə,
Bir mühəndis, sadə insan,
Olmasa da ədib, yazan,
Şah poema – «Sönməz Günəş»
Yazmağı heç sayma asan.
Təkrar-təkrar yaza-yaza,
Fikir uçdu sözdən-sözə,
Qalxıb dağa, enib düzə,
Keçdi zaman, çatdı vədə,
Düz üçcə bənd şeir yazdım.
Ürəyim nə deyir, yazdım:
«Ayağınız dəyən
yerlər müqəddəs,
Səməlar müqəddəs,
göylər müqəddəs.
Müqəddəs sevgilə sevən
bu xalqın,
Olacaq torpağı,
daşı müqəddəs.

***

Sizə olan məhəbbətin
sonu yox!
Sizə olan bu hörmətin
sonu yox!
Bil, sevmirsə Sizi
vətən övladı,
Vücuduyla Türkdür, ancaq,
qanı yox!

***

Eldaram demirəm
mən elə-belə,
Qələm dilə gəldi,
götürdüm ələ.
Dastan yazmalıyam,
yayılsın elə,
Sizsiz Od yurdunun
düz ünvanı yox!»

***

Dostlar məclisində
söylədim bir gün,
Dinləyənlər qəbul
eylədi düzgün.
Dinləyib hamısı
sağ ol, dedilər.
Əsl səninkidir
bu yol, dedilər.
Onlar söylədilər:
Sən ki başladın,
Bir çox yazarların
yolun bağladın.

Soruşdum: Bəlkə də
zəif yazmışam?
Yol mənimki deyil,
mən yol azmışam?
Onlar bildirdilər
mənə təkbətək,
Sənin yazmağına
eyləmirik şəkk.
Yazsan, qiymətini
zaman verəcək,
Yolunu gözləyir
xoşbəxt gələcək.
Oxuyan görəcək,
duyan biləcək,
İndi ki, başladın,
yazasan gərək,
Namərdlər qəbrini
qazasan gərək,
Mərdlər qeyrətini
çəkəsən gərək,
Məhəbbət çiçəi
əkəsən gərək,
Söyməli olanı
söyəsən gərək,
Qürur doğuranı
öyəsən gərək.
Sən çaxmısan sözü
ıldırım kimi,
Söyləmişən: Şimşək,
yoldan çıx kimi.
Bu şeir cəbhəsi sənindir daha,
Deməsək, batırıq
ağır günaha.

Qələbə sənindir,
Get, uğur olsun,
Yaz ki, şeirinlə
aləm durulsun,
Qəti yerişinlə
yollar yorulsun.
Toplayıb mən güc-qüvvəmi,
bu cəbhəyə vəsiqəmi
Sanki aldım o zamandan.
Qəlbədən axan damlalardan
Misralara düzə-düzə,
Heydər ilə hər görüşə,
Yeni şeir yazı-yaza.
Öz təbimdən alıb nəşə,
Həsr elədim o Günəşə.
misra-misra bəndlər doldu,
Topladım, bir kitab oldu.

**BU TƏB MƏNƏ
VERİLƏNDƏ**

2001-in may günləri,
İlkin «Həyat kitabımdan sətirlər»i –
Əsərimi nəşrə verdim.
«10 may» günü çıxdı kitab,
bitdi dərdim.
Vardı orda
rəhbər haqda şeirlərim.
Bir il əvvəl müqəddəs gün,
Ad verdim «10 may» günü,
Ömrümün ən toy-düynlü
olan günü.
Şah əsərin qəhrəmanı,
Günəşimin doğum günü.
Ürəyimdən qopub gələn
Sətirlərin kitablaşan
doğum günü.
Bir neçə bənd şeirlərdə
əks etdirdim qəhrəmanın
Şah ömrünü.
Mən bu günə əliboş yox,
yaratdığım bir təbliğat
məktəbiylə gəlməliydim.
Təntənəli məclis qurub,
«açılış»da sevincimi
Onu sevən dostlar ilə
bölməliydim.
Yeni əsrin ilk ilinə,
Heydər in doğum gününə
İlk kitabla gəlib çatdım.

Elə məmnun,
    elə şaddım!
Orucluqda – əhya günü,
    Gecəsini, gündüzünü,
Arzu, diləyin özünü
    şeylərdə etdirdim əks,
Yeni kitab – yeni həvəs.
    Müqəddəs gün hədiyyəsi.
Ürəyimin şən nəgməsi
    bilib onu, dostum ilə
Göndərdim mən
    O Günəşə!
Əziz bayram, bir toy-düyün,
    Xalqım üçün ən əziz gün,
    qəlbim üçün ən əziz gün.
Yuxum özü düşdü qaçqın,
    Xəyallarda qaldım dalğın.
Yazmaq üçün daha dolğun,
    Bilməm nə vaxt yatdım yorğun.
Sanki mənı vurdu «vurğun»,
    Dik atıldım yerimdəcə.
Bağırtıma zülmət gecə
    doğmalar töküldü necə.
Hövləkdə halda
    ətrafıma topladılar.
Qonşular da hövləkdilər,
Evdəkilər bu səhnəyə
    mat qaldılar.
İçim sanki
    Xəzər kimi qaynayırdı,
Hamı mənı
    dəli bilib ağlayırdı.

Ha çalışsam,
    heç yerimdən durammadım,
İnan özüm
    heyrətimi boğammadım.
İşarəmdən mənı
    duydu evdəkilər,
Tez yüyürüb
    qələm, dəftər gətirdilər.
Təb verilib mənə demə,
    anladılar evdəkilər.
Dəyişmişdim elə bil ki,
    əvvəlimdən yoxdu əsər.
Yataqdaca bulaq kimi
    qaynar sözlər
Sətir-sətir ürəyimdə
    açdı izlər.
Çiçək açdı qəlbimdəki
    dağlar, düzlər,
Söylədikcə sətirləri
    güldü üzlər.
Yoldaşıma işarəylə:
- Kətil gətir,
    qələm götür,
    nə dayandın,
İki misra yazacaqsan
    elə sandın?...
İçimdəki daha
«Həyat kitabımdan sətirlər» deyil,
Bir həyatdır, bir kitabdır,
    sətir deyil.
Çatıb vaxtı, o yetişib
    zaman-zaman!

Yazmalıyam, həyatımın
incilərin yadda qalan.
Diqqətlə yaz,
buraxmadan bir anı da.
Göz yaşıtək qəlbdən gələn
damlanı da.
Bu damlalar, dama-dama
göl olacaq!
O göldən də bir çay axıb,
Heydər adlı,
bir poema yaradacaq!
Silkələyib əsrləri,
cülğalayıb nəsilləri,
Nəsil-nəsil,
əsr-əsr yaşayacaq!
Qəhrəmanlıq salnaməsi
olacaqdır!
Millətimin tarixində
qalacaqdır!
Axı sənə söyləyirdim,
bir poema yazacağam!
O artıq bir xəyal deyil,
bir həyatdır indi dolğun,
İçimdədir, qalaq-qalaq,
yığın-yığın.
Elə bil ki, o, canlıdır,
qoymur sakit dayanmağa.
O incidir daha məni,
indi ona həyat lazım.
Boş dayanmam, gərəkdir ki,
yazım, yazım!

O bacarmır daha qəlbə
qalanmağa,
Yol axtarır ürəyimdən
vərəqlərdə calanmağa.
Gör bir axı, nə müddətdir,
ürəyimdə gəzdirirəm.
Az vaxt deyil,
yetmiş dördədən bu yana mən.
Özüm yazmışdım adını,
bir qəhrəman surət kimi.
O böyüdü zaman-zaman,
həyatıyla həyat kimi.
Nələr yaratdı qəlbimdə,
iradə, dəyanət kimi.
İlk görüşdən hakim oldu
O, qəlbimə,
Köklənərək qəlbimdəki
zilə, bəmə.
O gündən ki,
O, heykəldir ürəyimdə,
Sanki bir dağ
dayanıbdı kürəyimdə.
O, olubdur hər an arxam,
köməyim də.
Bir məndəki hünərə bax!
Dayağımı daşıyıram
ürəyimdə!?
Bir məndəki qüdrətə bax,
El dayağın
daşıyıram ürəyimdə!?
Söykənərək indi ona
Yaşayıram elə mən də,
ürəyim də.

Öncə O, bir heykəl idi,
indi olub ən uca dağ
ürəyimdə.
Əgər bunu mən yazmasam,
olacaq dağ ürəyimdə.

***

Belə olub, 45 yaşın – 11 mayın
həqiqəti,
Doğmaların dənüb mənə
diqqəti.
Bu təb mənə verildə,
pələngdən bərk bağırmışam.
İlhamımla, doğmaları
Mən köməyə çağırmışam.
Söylədikcə misraları,
yazıbdılar düzüm-düzüm.
O gündəncə heç tükənmir
təbim, sözüm.
Belə aldım mən qələmə,
«Sönməz Günəş» poemasını.
Yazdım ki, qoy bu da mənim
həyatımdan miras qalsın.
Bir kitab yox, Heydər baba
tarixində mayak olsun!
İrsi ölməz qəhrəmanın
şərəfinə layiq olsun!

***

Döndü düşüncələr
neçə il önə,
Döndüm mən Uruda
qayıdıb yenə.
İllərin həsrəti
doldu sinəmə,
Hər qaya üstündə
mən dönə-dönə,
Bazarçay boyunca
yalqız, yeganə,
Gəzişib dalardım
düşüncələrə.
Sanki danışardım,
gənc Heydər ilə.
Hər daş üzərində
dayanıb təkrar,
Düşüncəm qəlbimdə
tutmadan qərar.
Abdulla müəllim
söylədikləri:
Biz aşıb gəzərdik
dağ, gədikləri.
Özüm də sanırdım
bir dağ Heydəri.
Hər zaman bitəndə
dağlar səfəri,
Toplayıb dəstəyə
gül-çiçəkləri,
Hər axşam qayıdıb
dönəndə geri,
Enər Bazarçaya
Heydərlə birgə,

Daşların üstündə
    qurardıq cərgə.
Güllərdən atardı çaya,
    ax,- deyə,
Axıb bu dağları
    seyr et, bax! - deyə.
Sən də axa-axa,
    özün yax! - deyə.
«Düşüncəmdə ötən
    zəmanələrlə,
Dağlarda dolaşan
    divanələrlə,
Lalələr də qəmli,
    dağlar da qəmli,
Bol məhsul yetirən
    bağlar da qəmli.
Sərin sulu Zor-Zor
    bulaq da qəmli,
Qoy axsın Bazarçay
    lalə qədəmli».
Hərə bir daş üstə
    oturur hər gün,
Heydər sə bir daşı
    seçmiş özüyçün.
O, yalnız o daşın
    üstə oturur,
Yenə dəstələrdən
    lalə qoparar.
Atardı birbəbir,
    qoy axsın deyə,
Bürünmüş lalələr
    aha, naləyə.

Qoy daşısın deyə,
    qonşu dağlara,
Çay boyu çiçəkli,
    barlı bağlara.
Ahü-naləsini
    bizim dağların,
Yamyaşıl ovalar,
    barlı bağların,
Axan düşüncəmdən
    paydı lalələr,
Gələcəyə haray, haydı
    lalələr!
Bu, bir çağırışdır,
    bu, bir haraydır,
Bu, öz tarixinə
    bir haqq-saydır!
«Oyan, ey millətim,
    dur, ayağa dur!
Birləş, düşməninə
    möhkəm zərbə vur!
Küskün lalələrin
    boynunu burur,
Dolur düşüncəmə,
    çay boyu axır.
Ərlər gözlərində
    ıldırım çaxır.
Vüqarlı dağların
    yoluna baxır,
Əsmər lalələrin
    özünü yaxır.
Azadlıq adlı bir
    yürüşə çağır,

Birləşsin bölünmüş
    torpaqlarımız
 Qoy birlikdə keçsin
    yaz-baharımız,
 Böyüsün firavan
    övladlarımız.
 Müqəddəs birlik qoy
    andımız olsun!
 Sağlam yaddaşımız,
    yadımız olsun!
 Ürəklər vüqarla,
    qürurla dolsun!
 Əbədi xoşbəxtlik
    payımız olsun!»
 Mərd Heydər ömrünün
    yoxdur əvəzi,
 Xalqla bir vurub,
    ürəvi. nəbzi.
 Sevim taleyini,
    taleyim qədar.
 Oldu mənə doğma,
    ürəyim qədar.
 Ömrümün bir günü
    keçmədi onsuz,
 Tək onu tanıdım,
    sağlam, qüsursuz.
 Fikrim söz axtardı,
    ürəyim mənə,
 Qoy olsun yazdığım
    tam layiq Ona!
 Bütün tanışları
    axtardım, gəzdim,

Onun həyatını
    öyrəndim, yazdım.
 Gəzdim bu ölkəni
    mən qarış-qarış,
 Tapmadım heç yerdə
    başqa bir naxış.
 Onun əllərinin
    izini gördüm.
 Hər yerdə adını,
    özünü gördüm.
 Gəzsəm də kəndbəkənd,
    şəhərbəşəhər,
 Tapmadım mən ona
    bənzər bir nəfər.
 Hər sözü, kəlamı –
    atalar sözü,
 Ruhunda yaşayır
    Xətai özü,
 Qəlbim bu axarda
    qaynar bulaqdı,
 Nə qədər mən sağam,
    söz axacaqdı.
 Bir ömrə sığmayan
    əməllərindən,
 Gör neçə kitablar
    yazacağam mən!
 Ömrü tarix olmuş,
    qızıl yaddaşdı,
 O hər kəsə doğma
    ata, qardaşdı!
 Çevrilib xalq üçün
    arxa, güvəncə,

Şəkidə, Şirvanda,
                    Şamaxı, Gəncə.
Qarabağ, Naxçıvan,
                    Qazax boyunca,
Mil, Muğan boyunca
                    gəzsən doyunca.
Gəzir ölkəmizi
                    sözü-söhbəti,
Ürəklərlə birdir
                    bitməz hörməti.
Dünyayla bir olub
                    şöhrəti, şanı,
Tanıdıb adıyla
                    Azərbaycanı!
Sirli bir aləmdir
                    bir dünyadır O!
Dahilər dahisi,
                    tək dühadır O!
Savadı, elmindən,
                    istedadından,
Sağlam həyatından,
                    təmiz adından,
Bütün keçmişindən,
                    nəcabətindən,
Ha yazsan, söz bitməz,
                    fikir tükənməz.
Xalqa xidmətlərin
                    saymaqla bitməz.
O, çətin yollardan
                    keçib şərəflə,
Tarixə yazılıb
                    qızıl hərflə.

Nə tərif lazımdı,
                    nə təhrif ona.
Keçdim yollarından
                    mən yana-yana,
Sarsılmayan qeyrət,
                    ərənlilik gördüm.
Həmişə xalqına
                    gərəklilik gördüm.
Keçməmiş ömrünün
                    bir anı hədər.
Bir arzusu olub –
                    qələbə, zəfər!
Ona ad da verib,
                    çaldığı zəfər,
Heydər, Xalq deməkdir,
                    Xalq isə Heydər!
Olubdu xalqına
                    ən sadıq öndər!
İradəli, mətin,
                    qəlbində təpər,
Canlı xəzinədir,
                    payı ləl, gövhər.
Qəlbində kök salmış
                    incitək sözlər.
Ürəyində vardır
                    dağlar qüruru,
Azad düşüncəsi,
                    fikri, şüuru,
Budur qəhrəmanım –
                    Günəşim budur!

Sönməz Günəş,
 yurdu Odlar yurdudu.
 Keçdi ömür
 düşüncələr arasında,
 O ən yüksək zirvədədir,
 zirvələrin sırasında.
 Dühalıqda təkdir Heydər,
 Ən böyük gerçəkdir Heydər!
 Ən böyük örnəkdir Heydər!
 Xalqına gərəkdir Heydər!
 Tarixə gərəkdir Heydər,
 Həyatıdır zəngin tarix,
 Yaşayacaq tarix-tarix,
 O, Tanrıdan verilən pay,
 xalqı üçün kömək, haray!
 Haqq səsidir onun səsi,
 Qəhrəmanlıq salnaməsi,
 Bu əsərdə yazdıqlarım,
 Sətirlərə düzdüklərim,
 Həyatımın zər-zibası –
 «Sönməz Günəş» poeması!
 Yazılıbdı qəlbimlə bir,
 Köçürmüşəm sətir-sətir,
 İllər ötüb, yollar keçib,
 bu misralar.
 Dağlar aşıb, sellər keçib
 bu misralar,
 Düşüb qəlbin yağışına,
 yuyunubdu,
 Bənd adlı
 don geyinibdi.

Axıb, axıb qanımla bir,
 Ürəyimdə döyünübdü.
 Qazamatda –
 qala, divar arasında,
 Tərk etməyib bir an belə,
 ürəyimlə bir olubdu.
 Sinəm ona sipər olub,
 O mənə arxa olubdu.
 Çətin gündə dayaq olub,
 yollarımda mayak olub.
 Qəlbimlə bir elin səsi,
 O, silinməz bir haqq olub.
 Ən müqəddəs amal kimi,
 ürəyimdə daşımışam,
 Taleyimi mən tarixə,
 yazmaq üçün yaşamışam!
 Arzuların ən böyüyü,
 bu əsəri yazmaq olub.
 Həyatımda qızıl anlar,
 səbr eyləyib dözmək olub.
 Ağrısı da canım, başım,
 əsla, məhəl qoymamışam.
 Yazdığımçün bu əsəri,
 Yaşamaqdan doymamışam.
 Ha çalışsa düşmən «dostlar»,
 ürəyimdən alammadı.
 Seçsələr də mənə vətən –
 qala, divar,
 Düşüncəmin
 azadlığın alammadı.

Xəzəl oldu sətirləri,
Gündüzləri, gecələri,
Zamanımın radələri,
Misra-misra, bənd-bənd oldu,
Həmdəmərim tək qələm oldu,
Bəndlər ilə dəftər doldu.
Mən boşaltdım,
qəlbim doldu,
Söz qaynadı, təbim doldu,
Yeganə mətləbim oldu.
Həyatda tələbim oldu,
Ürəyim buludtək doldu.
Yağdı yağış sel-sel oldu,
qəlb ağladı, qələm doldu.
Qələm yazdı, qəlb duruldu,
Dama-dama, misra oldu,
misra-misra bənd doğuldu.
Nə olsun ki,
zindan mənə nağıl oldu.
Ürəyimdən günəş doğdu,
«Sönməz Günəş» adlı
igid bir oğul oldu.
Bu var-dövlət tarix boyu
tükənməz bir xəzinədir,
İllər boyu ürəyimdə,
gəzdirdiyim dəfinədir.
Mən yazdığım bu kitabdan
zaman-zaman yaşlı, cavan
Bir tarixi dərs alacaq,
bu da məndən miras qalıb,
Bir tükənməz irs olacaq.

Budur, mənim bitməz həyat
kitabımın şah əsəri!
Bu aləmdə keçib ömrün
hər axşamı, hər səhəri.
Söz ağacım başı barlı,
yetişməmiş tökmürəm mən!
Çaxıram ildırım kimi,
adi nəyə çəkmirəm mən!
Köklərimin tarixi var,
cır ağaclar əkmirəm mən!
Bağlanmışam öz dünyama,
heç gözümü çəkmirəm mən!
Tökərəm düşməni gözünü,
öz gözümü tökmərəm mən!
Ömürlük zindan çəkərəm,
mühacirət etməyəm mən!
Yaşamışam xalqımla bir,
yazdıqlarım həqiqətdir!
Getməliyik bu yol ilə,
bu yol əsl səadətdir.
Haqq yolundan yayınanlar,
öz xalqını qınayanlar,
Taleyilə oynayanlar,
bu yollardan çəkilməli.
Haqqın yolu seçilməli,
haqq ilə yol gedilməli.
Uzaq olub qınağından,
bu tarixin sınağından
Çıxanların balağından
yapışb, yol getməliyik,

İçib qeyrət bulağından,
azad bir yol seçməliyik.
Lazım gəlsə haqq yolunda,
canımızdan keçməliyik.
Yarpaq kimi əsməməli,
haqqın yolun kəsməməli,
Haqqı sıxıb əzməməli,
Gələcəyə sağlam
bir iz qoymalıyıq.
Əsrlərə dayaqlanan,
xoşbəxtliyə mayak olan,
Nəsillərə miras kimi,
sağlam bir irs qoymalıyıq.
Biz tarixdə
özümüz tək qalmalıyıq!

SEVİNCİM DÜŞMƏNƏ
KƏDƏR PAYIMDIR

Səksən iki, ötən əsr,
yada düşür o kəm-kəsir.
İlin sonu, şaxta, ayaz,
düşüncələr deyil dayaz.
Hakimiyyət dəyişibdi,
əllər donub, uyuşubdu.
İnsanların söz-söhbəti,
xatırladır qiyaməti.
Düşmənlərin bəd niyyəti,
Sual altda insanların səadəti.
Qapılıb mən öz dünyama,
baş çəkdim ata, anama.
Hava soyuq, şaxta, ayaz,
yollar uzun, çovğun, qar, buz.
Döndüm keçmiş yurd yerimə,
qədim Ağbaba elimə.
Salam – sabah,
əhval tutub,
döndüm yenə.
Mən paytaxtda – Bakıdayam,
doğmaların yanında.
Yurd yerləri düşdü yada,
«Xəbər»də getdi bada.
Dəyişiklik olmuşa da,
biz xəbərsiz yatıb qaldıq,
səhər erkəndən oyandıq.

Dayıoğlu, deməyəsən,
 Xəbər tutub «Bi-Bi-Si»dən,
 Məni də oyadıb erkən:
 «Xəbərin varmı xəbərdən?
 Verməlisən bir nəmər sən!
 Moskvaya gedib Heydər!
 Vəzifəsin böyüdüblər!
 İstəyirəm bir ziyafət,
 verim sənə mən, nəhayət».
 Səhər saat altı idi,
 hava da qaraltı idi.
 Xaşxanaya yollandıq biz,
 durulmuş halda keyfimiz.
 Bir tost demək lazım bu gün,
 xoş günüdür ömrümüzün.
 Bir bucaqda əyləşdik biz,
 keyfimiz kök, hər ikimiz.
 Xaşpaylayan verdi xası,
 bir də «Vodka» yaşıl başı.
 Bakalları süzənəcən
 iki nəfər girəcəkdən,
 Söz-söhbətlə
 daxil olub, oturdular.
 Bir az keçmiş,
 mırt vurdular.
 Kefləri yox,
 dərddli-dərddli danışdılar.

I erməni:
*Qalmışq gecə yuxusuz,
 Danışdılar duzsuz-duzsuz.*

II erməni:
Niyə xəstə olmusunuz?

I erməni:
*Xəstə olmamışam, yox ara,
 Görmədin ki,
 türkü dardılar hara?*

II erməni:
*Ona narahat olma o qadara,
 Dünya erməniləri,
 Yatmamış ona görə,
 Yəqin ki, yol taparlar,
 bizim rus kardaşlara.*

I erməni:
*Ha, duz deyirsən ara,
 olsa birlik ruslarla,
 Oradan onu lap tez
 duşurarlar aşığa.*

II erməni:
*Na kadar ki, o vardır,
 o işlər baş tutmazdır.
 Karabax onlardadır.
 Ela ki, o yıxıldı,
 Karabax bizim oldi.*

Mən desəm də bunları
 erməninin diliylə,
 Ancaq, orda eşitdik
 özlərinin diliylə.

Sevinclər kəm, qəm çoxalar,
düşmənləri oyaq alar.
Yanar torpaq, daşımız,
zəhər olar aşımız.
Çıxmaz yaddan o zamanlar,
«anonim»lə yazılanlar.
Yersiz olan söz-söhbətlər,
xalq içində qəbahətlər,
İstifadə edib hər an
bizdən ermənilər
Qovluq-qovluq
«anonimka» yazardılar.
İstifadə edib bizdən
yənə yollarını azardılar.
Alver edən
yurddaşların adı ilə,
Kimsə verdisə pasportunu
orda ələ,
Seriyası, nömrəsiylə
yazardılar,
Taleyimiz üçün
quyu qazardılar.
Çatar-çatmaz xarallarla
yazılanlar,
Uçub gələr, Kremldən
sarıqla qoxlamalar.
İnsanları pərən-pərən
saldılar,
İnsanların qanlarını
sorardılar.
Zavod, fabrik, kolxoz, sovxoz
ötüşməzdi yoxlamasız.

İnsanları yerli-yersiz
sağa-sola çəkərdilər,
Nə yorular, nə usanar,
bezərdilər.
Bu ölkəni
küçə-küçə gəzərdilər.
O keçmişdə qalan günlər
canlanaraq gözlərimdə
birər-birər,
Baş qaldırdı ürəyimdə
ağrı, kədər.
Yanır ürək, kabab olur
orda sözlər.

12 GÜN KREMLDƏ

Yaz ayında, səksən üçdə,
on iki gün Kremldə,
Ezamiyyət günlərimdə,
hər anımda, dəqiqəmdə.
Öz dünyamda, düşüncəmdə,
keçirdiyim günlərimdə,
Maraqlandım dönə-dönə.
tanıyıb, bilənlərdən –
Xəbər tutdum mən Heydərdən.
Ondan şəxsi təəssürat
almaq üçün,
Söhbətindən misralara
salmaq üçün,
Görüşmək istədim
olmadı mümkün.
Yad şəhərdə doğma olan
qəhrəmanın
Hər bir anı qiymətliydi
zamanının!
Nələr keçdi bir anlığa
düşüncəmdən,
Dünyalarca təəssürat
ala bilər bu görüşdən,
Düşüncəmdə bilsən nələr
qala bilər bu görüşdən.
Bu gün də çox təəssüflə
düşünürəm o günləri,

Görəmmədim heç olmazsa
bircə dəfə qəhrəmanım
mərd Heydəri!
Bu arzuma nail ola bilmədikcə,
maraq artır,
Düşüncələr daha da çox
həyatını öyrənməyə
məni dartır.
Düşündükcə kitablaşır
düşüncələr, təbim artır.
Qalaq-qalaq yazılardan
qəlbim özü ağırlaşır.
«Sönməz Günəş» əsərimin
misraları qəlbim boyu
aşıb-daşır.
Söz-söz ilə cəngə çıxır,
qabaqlaşır.
Ancaq yenə dözüür ürək,
bu taleylə hesablaşır.
Düşünməmək deyil mümkün,
ona bais ürəyimin özü olub.
Biganəlik bacarmayan
gənc qəlbimə hər söhbəti,
sözü dolub.
Yazmağa imkan axtarıb,
həyatımın hər anında
şair qəlbim tamam dolub.
Belə keçib şair ömrüm,
ona bağlı həyatımın
hər bir anı belə olub.
Dostlarına dost demişəm,
düşməni düşmənim olub.

Arzuların qanadında
 qalxıb göyə,
 Səmalara səs salmışam,
 Öz dünyama qapılmışam.
 Dünyalara səs salmışam,
 Ürəklərə yazılmışam.
 Mən də oddan doğulmuşam,
 Od oğluyam, od olmuşam.
 Sanki oddan yoğrulmuşam.
 İldırımına çevrilmişəm.
 Gah çaxmışam,
 gah dərmişam,
 Günəşdən sonra batmışam.
 Aydan qabaq doğulmuşam,
 Doğruluğu anlamışam.
 Əldə çomaq olmamışam,
 Əldə çomaq saxlamışam.
 Əli çolaq olmamışam,
 Əli çolaq saxlamışam.
 Qəlbi çolaq olmamışam,
 Qəlbi çolaq haqlamışam.
 Əzrayiltək yaşamışam.
 Qarğa-quzğun sevməmişəm,
 Tülək-tərən saxlamışam.
 Bərkdən-boşdan
 qorxmamışam,
 çətinlikdə sınınmışam.
 Heç vaxt qınaq olmamışam,
 qınaqları qınamışam.
 Heç vaxt yamaq olmamışam,
 yamaqları qınamışam.
 Haqqa nahaq olmamışam,
 haqq yolunda düz qalmışam.

Sədaqətsiz olmamışam,
 sədaqətdən təb almışam.
 Düşüncəmdən həb almışam,
 Düşüncəmlə yaşamışam.
 Saçlarıma dən salmışam,
 Qocalmamış, gənc qalmışam.
 Sağlam ruhla yaşamışam,
 Düşüncəmdə qovrulmuşam.
 Ədalətlə yoğrulmuşam,
 əqidəsi düz olmuşam.
 Dost əliylə vurulmuşam,
 Əzablara tuş olmuşam,
 Yenə də dönməz olmuşam,
 İlhamı sönməz olmuşam –
 «Sönməz Günəş»i yazmışam.
 öz yolumda da qalmışam.
 Erkən durub, gec yatmışam,
 gözlərimi aldatmışam.
 Ürəyimdə düz qalmışam,
 iradəmi sınınamışam.
 Bütün ömrüm belə keçib,
 vaxtım, anım belə keçib.
 Qəlbim özü belə seçib,
 biganəlik qəlbimə yad.
 İlhamımdan umub imdad,
 həyatımın hər anını,
 Ürəyimə yazıb, heyhat,
 Ulu Heydər həyatını,
 İzləmişəm rahat-rahat.
 Harda getsə söhbətləri,
 Sözlərində hikmətləri
 Toplamışam birər-birər,

Nəyi varsa – sevinc, kədər.
     Özlüyümdə olub şərik.
 Olduğuyçün xalqa gərək,
     Əzabına sinə gərüb,
 Amalıyla yaşamışam.
 Amalına köklənərək,
     şah poema yaratmışam.
 Heydər adlı məktəb keçib,
     Hər nə varsa yaxşı seçib,
 Onu sevən şagird kimi,
     Ona sadıq igid kimi,
 Lazım gəlsə ürəyimi,
 Polad kimi biləyimi,
     qurban vermək istəyimi
 Heç gizləyə bilməmişəm.
     Heydər adlı məktəb qurub,
 Hər an ona dəstək olub,
     O məktəbə təməl qoyub,
 Öz qəlbimdə yaratmışam.
     Özüm ondan dərs almışam,
 Hər an coşub çağlamışam,
     Dağlartək uca adını
 Ürəyimdə saxlamışam!
     Çünki xalqa gərək olub,
 Özü boyda ürək olub!
     Bükülməyən bilək olub!
 Öndər kimi o, tək olub!
     Dahi kimi o, tək olub!
 Düha kimi o, tək olub!
     İnsanlığa örnək olub!
 Belə keçib ömrü, günü,
     O yaşayıb öz ömrünü!

Arzuların qanadında,
     Yaşayıbdı öz adında.
 Arzu olub,
     ürəklərdə yaşayıbdı,
 Xalqın adın
     ürəyində daşıyıbdı!
 Taleləri taleyində daşıyıbdı,
     Həyatını qeyrət ilə yaşayıbdı!
 Ona görə mən özümü
     borclu sayıb,
 Həyatımı zərrə-zərrə
     mən arayıb,
 Kömək üçün
     ilhamımı haraylayıb,
 Yazmışam bu şah əsəri –
     Qəhrəman seçib Heydəri!
 Gələcəyi görən insan,
     Olacağı bilən insan –
     Şah əsərə Şah qəhrəman!
 Onu mütləq seçməliydim,
     Bu məktəbi mən tələliydim.
 Bağışlamazdım özümü,
     Əgər bunu etməsəydim.
 Məqsədime yetməsəydim,
     Həyatın şərhl etməsəydim.
 Boşalmazdı qəlbim mənim,
     Tükənməzdə dərdim, sərim.
 Kimliyini qana-qana,
     Arzusunu, istəyini qana-qana,

Toplayaraq iradəmi,
Yazmasaydım düşüncəmi –
Həyat mənə dar görünər,
Hər şey zəhrimar görünər.
Öz içimdə yanardım mən,
Öz-özümü danardım mən.
Yaşamazdım susardım mən.
Yazdıqlarım
həyatımın yaşantısı,
Bir ömürdən
hikmətlərin toplantısı.
Millətimin sanki
Tanrı tapıntısı.
Azad İnsan
həyatının yaşantısı.
Toplanıbdı hər istəyi,
hər arzusu.
Arzuların qanadında uça-uça,
yaratdım qəlbimdə
bir barlı bağça.
Misralarla dolu bir bağ –
sözlər orda buxça-buxça.
Yazdım kitab,
sətirlərdə qaça-qaça.
Vüqarıyla qəhrəmanım
dağdan uca.
Düşüncəmi sətirlərə qaladıqca
yeni həyat yaşamışam.
Anadan da sanki
indi doğulmuşam,
Sevincimin qəhərində
boğulmuşam.

Günəş kimi hər günümün
səhərində doğulmuşam,
Yaşamışam təmtəraqsız,
sətirlərdə yox olmuşam.
Düşüncələr arasında
yaşamaqdan bezməmişəm,
Düşüncəylə keçib ömrüm,
saatlarım, ayım, günüm.
Mən bu təblə doğulmuşam,
Ömrün iyirmi ilini
ulu Gəncədə qalmışam.
Bəlkə elə ona görə,
Nizami təbli olmuşam.
Ha yazsam da, sözüüm bitmir,
Düşüncəmdə fikrim itmir.
İlhamım, nə təbim bitmir,
Nə qələm, nə kağız yetmir.
Qaynar həyat bulağından
içə-içə,
İzi qalmış yurd yerlərin
keçə-keçə,
Hər dağından, obasından
keçə-keçə,
Yaşdaşların söhbətlərin
seçə-seçə,
İlhamımı bir dost kimi
salıb gücə,
Dəyişibdi sanki yerin
gündüz, gecə,
Yaddaşımın hər bucağın
aramışam.

Ürəyimə, ilhamıma
sarılmışam.
Təbim ilə qələmimə
sarılmışam.
O əyləşən qayaların
üzərində əyləşib mən,
Zövq almışam
əngin xəyal aləmindən.
Sözlər özü uçub gəlib
ürəyimdən,
Qonar olub ağ dəftərə
qələmindən,
Tanrı özü tutub sanki
biləyimdən.
Yanar qəlbi sərirləyib
o sözlərin küləyindən.
Yazıb xalqın gərəyindən,
Azad İnsan diləyindən
Azad fikir söyləmişəm,
Azad qalmaq istəmişəm.
Millətimi azad
görmək istəmişəm.
Heç vaxt namərd
körpüsündən keçməmişəm.
Tufanlara sinə gərib,
sözlərimə sadıq qalıb,
yalandan and içməmişəm.
Öz sözümü söyləmişəm,
yada sapand atmamışam.
Yaza-yaza yaşamışam,
hələ sona çatmamışam.

Bu da mənim xalq yolunda
ən ümdə bir xidmətimdi.
Gerçəkliyə qiymət vermək
körpəlikdən adətimdi.
Otuz ildə qurulanlar,
əslərə calananlar,
Əbədi bir miras kimi,
O ömürdən yadigarlar.
Əbədi bir tarix döymü
bu çalarlar!
Bilməlidir həqiqəti
xalq, insanlar!
Qəsəbələr, həm şəhərlər,
bütün fabrik və zavodlar.
Onun izi bu torpağın
hər qayası, daşında var!
Gər yazmasam mən bunları
ürəyimdə nisgil qalar!
Tarixləşmiş həyatından
yazsam əgər
kitablardan bir dağ olar.
O tükənməz xəzinədən,
nə yazmamaq,
nə yazıb qurtarmaq olar!

AZADLIQDIR İSTƏYİMİZ

Azadlıqdır istəyimiz,
Ulu Heydər gərəyimiz!
Hər arzumuz diləyimiz
Amalına bağlı onun.
Görmək olmaz onu yorğun
Sönməz həyat yollarında.
Dünya nurlu gözlərində.
Ömrünün hər varlığında,
Bir səfirli kitab yatır.
Yazsam bitməz sətir-sətir,
O tükənməz xəzinədir!
Möcüzədir onun gücü,
Millətimin qızıl tacı,
Kimsəyə yoxdur möhtacı.
Yenilməzlik adətidir,
Sönməz Günəş əbədidir.
Mən yazsam da əbədidir,
Yazmasam da əbədidir,
yazmaq qəlbin tələbidir.
Azadlığın özüdür o,
Xalqın görən gözüdür o.
Vuran ürək, qəlb də odur,
Xoşbəxt gələcək də odur!
Tükənməyən ziyasından,
Qəlbinin saf aynasından,
Gələcəyə bax, ey xalqım.
Ucal, göyə qalx, ey xalqım,
Atatürküm odur, odur!
Onun yolu ümdə yoldur!

Doldur, eşqin camın, doldur,
Dayanmadan ayağa dur,
arxasında məğrur da dur.
Tək ürəkdir milyon qəlbə,
Kimsən yoxdur onu təbdə,
sarsıdammaz onu hər bə də!
Şair qəlbim yanır, yanır,
Düşüncəm aydan boylanır.
Kürəyimdə əl dayanır,
Yoxsa ordan yığılaram.
Nizələre taxılamam,
Qaynar peçə soxularam.
Mən qəfildən yox olaram,
Oyma-oyma sökülərəm.
Sanki şişə çəkilərəm,
Manqal üstə tikələnər,
Qovurğatək ələklənər,
Böhtanlara bələklənər,
Var olurkən, yox olaram.
Qoru onu, qoruma məni,
O qoruyur çünki səni,
O qoruyur çünki məni.
O Sönməz Günəşin nuru,
Nurlandırır göyü, yeri.
Arxasınca ötkəm yeri,
Ayağını qoyma geri.
Alıb ziya o günəşdən,
Ayla qonşu olmuşam mən!
Özüm heyran qalmışam mən,
Nur tökülür qələmimdən.
Heyrətimdən doyamıram,
Zamanıma qıyamıram.

İstəyirəm yazım, yazım.
Bitməz olub təbim, sözüm.
Misra-misra, düzüm-düzüm
Sözlər dolub söz camıma.
Vüsət verir ilhamıma,
Hər günümə, hər anıma,
Öz arzuma, amalıma,
Sadıq qalıb bir əsgərtək
Çatmaq üçün ulduzlara,
Qələmimə sarılmışam.
Səməlara səs salmışam,
Güvənib uca dağlara,
Günəşə səmt yol almışam.
Arzuların yelkəninədə
Aya qədər ucalmışam.
Güvənib Heydər adına,
qoluna, həm qanadına,
Amalına vurulmuşam,
Çatmaq üçün muradıma
Müsəlləh əsgər olmuşam.
Ulu Heydər gərəyimiz,
Azadlıqdır istəyimiz!

SƏYAHƏT

Çıxdım öyrənməyə
qəhrəmanımı,
Onsuz keçirmədim
bircə anımı.
Gizli bir xəzinəm
oldu qəlbimdə,
Onsuz ötüşmədi
bircə dəmim də.
Yaşadım beləcə
öz ələmimdə.
Gedəndə söhbəti
kəsildim diqqət,
Bilməkçün haqqında
nə var həqiqət.
Tapdım hər addımda
xalqa sədaqət.
Doğmaya sədaqət,
yada sədaqət.
Bütün dolğunluğun
göstərmək üçün,
Düşündürdü məni
doğulduğu gün.
Acı göz yaşları
hər doğulançün,
Bəlkə fərqli olmuş
dahilər üçün?...
İlk acı göz yaşı
insan ömrünün,
İlkin başlanğıcı
doğum gününün –
«Dünyanın himni»ni
oxuduğu gün.

DÜNYANIN HİMNİ

Hamı doğma,
 Hamı mənə şirin idi.
 Mənim uşaq xəyallarım
 Dərya kimi dərin idi.
 Mən bu əngin xəyallarda
 olar ikən, hələ sübhdən.
 Yaman çəkdi,
 bir səs məni,
 O səs deyil, nəğmə idi,
 elə sandım.
 O nəğməni dinləməyə
 Bürümüşdü həvəs məni,
 Elə dondum, yerimdəcə
 mən dayandım,
 Qeybdən gələn tanış səsdən –
 mən oyandım
 Sanki qəflət yuxusundan.
 Göz yaşları tökür nənəm,
 Mən sandım ki, qorxusundan
 ya nədənsə,
 ağlayırdı nənəm, niyə?!
 O qaldırıb əllərində
 məni göyə,
 Dedi: -Oğlum, gözün aydın!
 Bir arxa da qazandın sən,
 oldu daha bir qardaşım.
 Mən nənəmin göz yaşların
 Silib, onu qucaqladım,
 dönə-dönə dedim: «Sağ ol».

Demək, bu səs yeni olan
 Qardaşımın səsi imiş.
 Sadə uşaq səsi deyil,
 Şirin həyat nəğməsiymiş,
 bu "Dünyanın himni" imiş
 O dərk edən, bu dərk edən,
 Mən özümü dərk elədim.
 Hər şey mənə xoş göründü,
 Tək ölümü dərd elədim.
 İtməz oldu düşüncəmdən,
 Qulağımda qaldı o səs.
 Hərdən-bir tək qalanda mən,
 mənə həyan oldu o səs.
 Aylar, illər ötüb, keçib
 böyüyübdü qardaşım da,
 Ancaq onun ilk nəğməsi,
 körpə səsi yaddaşımda.
 Həyatımın hər bir anı
 nöqtəsiylə yaddaşımda.
 Doğum evi qarşısında
 dayanaraq,
 Yenə əngin xəyallara
 mən dalaraq,
 Yaşantılı sətirləri
 ürəyimdə varaq-varaq.
 İlkin övlad sevincini
 duymaq üçün,
 Öz körpəmin oxuduğu
 nəğməylə uyumaq üçün.
 Ata adlı bir zirvəyə
 çatmaq üçün,

Dayanmışam bu günümdə,
Sabahımın gəlişini
duymaq üçün.
Gözləyənlər məndən başqa
vardır yenə neçələri.
Eləsi var keçir burda
gündüzləri, gecələri.
Dikilibdi bir nöqtəyə
nəzərləri,
Təmsil edən
ayrı-ayrı millətləri –
Azəri, rus,
almanı, ingilisi,
Öz istəyi, arzusunu
gözləyənlər hər birisi,
Yadımdadır, gözlədiyim
on saatın ərəfəsi,
Eşitdiyim ayrı-ayrı
saatlarda beş körpənin
bağirtısı.
Dinlədiyim beş körpənin
yeni, şən həyat nəğməsi.
Cavan ikən körpəliyi
yaşadım mən,
İlkin kiçik qardaşımın
oxuduğu o nəğmədən
Çox feyziyab oldu könlüm,
Sanki təzələndi ömrüm.
İnsanlığın özünü
mən duydum, gördüm,
Cavan ömür bağçasından
bir gül dərdim.

Sevincimin ölçüsü
yox olsa belə,
mən dərdləndim.
Beş körpənin bağirtısı
eyni idi.
Nə olsun ki, körpələrin
milliyyəti fərqli idi.
Biləndə ki, körpələrdən
biri zətən zənci idi,
Körpə səsi sanki
«Dünya himni» idi.
Ağlamaq yox, ən müqəddəs
nəğmə idi.
Qaynar qəlbim o nəğməyə
«Dünyamızın himni» - dedi.
Bəstəkarı
Yaradanın özü idi.
Bu səsə səs – bütün dünya,
sülh deməli!
Haqsız yerə millətləri
seçməməli,
İnsanlığın körpüsündən
acı yüklə keçməməli!
Bilmək lazım, bu dünyadan
hamı köçüb kəcavəli.
Bu dünyadan gedib, qalıb
hər arzusu, hər əməli.
Fərqi nədir sürsün ömür,
əmmaməsiz, əmmaməli.

ŞAH QƏHRƏMANIM HEYDƏRİN
YAŞIDLARI İLƏ SÖHBƏT

Bir məclisə düşdüm bir gün,
söhbət saldım maraq üçün.
Orda vardı tanışları,
orda vardı yaşidları.
Uşaqlıqdan tanışları,
gəncliyinin yoldaşları.
Sanki himə bənd imişlər,
qalánlardan, keçənlərdən
danışdılar.
Gənclikləri yada düşdü,
alıxdılar.
Yada düşdü Bazar çayı,
Bədir qala,..
Yada düşdü Babək qala,
Qəzi bağı,..
Yada düşdü Zəngəzurun
yay-yaylağı.
Yada düşdü Urud kəndi,
Zor-zor bulaq,..
Doldu sağlam düşüncələr,
qəlbimlə bir, qalaq-qalaq...
Tək Gülara ağbirçəyin
söylədiyi söz-söhbətlər,
Qəlb evimdə sətir-sətir
xəzinələr.
Bu söhbətə qoşuldular
müəllimlər ixtiyarsız,

Danışdılar gördüklərin,
bildiklərin qeyli-qalsız.
Unudulmaz Abdulla tək,
Məmmədخان tək müəllimlər.
Olubdular doğma, əziz,
qəlbim boyu düşüncələr.
Xudu müəllim
söylədiyi kəlamlar da,
Yaradıbı xəzinələr
xəyalımda.
Olmasa da indi onlar
bu dünyada,
Özləri də yaşayırlar
xəyalımda.
Canlı şahid –
Sahib müəllim,
Yadımdadır onla olan
söhbətlərim.
Silinməz iz buraxıbdı
yaddaşımda,
Düşüncələr, yaşantılar
yaradıbdı yaddaşımda.
İzi qalıb Zəngəzurun
torpağında, hər daşında.
Körpə arzular böyüyüb
yaşdaşların yaddaşımda.
Bu gündəki olaylardan
danışarmış qəhrəmanım.
Körpəlikdən belə,
xalqın taleyinə
alışarmış qəhrəmanım.
İzlər qoyub körpəlikdən
yaşdaşların yaddaşımda,

İzlər qoyub cavanların,
yaşlıların yaddaşında.
Tapıb yerin
körpəlikdən ürəklərdə,
Yaşayıbdı arzularında,
diləklərdə.
O zamandan o seçilib doğma,
yadlar arasında,
Öndər olub özü kimi
igidlərin sırasında.
Öz xalqının taleyinə
acıyıbdı körpəlikdən,
Bu gündəki olaylardan
xəbər verib o, gənc ikən.
Tanıyanlar deyərdilər,
arzulardan danışanda,
Yeniyetmə dostlar ilə
bir araya yığışanda
O deyərmiş:
«Mən rəhbər olaram
Azərbaycana,
Onda qibtə ilə
baxarsız mana.
Azərbaycan
azad ölkə olacaq,
Onun rəhbəri mən –
Heydər olacaq!
Həsrət qalacaqsız
görürlərimə,
Heyran qalacaqsız
hər işlərimə!

Dünya düzələcək
öz əllərimlə,
Dünyaya səs salan
əməllərimlə!
Mənim kimliyimi
siz görəcəksiz,
Onda bu anları
yad edəcəksiz!
Bir gün bu yerlərdə
olsanız mənsiz,
Məni bugünkü tək
yad edərsiniz!
İndidən qədrimi
bilin, qoruyun,
Çalışın indidən
siz məni duyun!
Böyük əzablardan
keçsəm də belə,
Sadıq qalacağam
dediklərimə!
Azad olmalıdır
bütün torpaqlar,
Dönər sahibinə
bu düzlər, dağlar!
Qalayarıq bir gün
burda tonqallar!
Sönməz Günəş – bu Heydəri
Görəcəksiz,
qabaqlayan əsrləri!
Azadlıqda görməliyik,
biz gələcək nəsilləri!

İndi necə qınayırıq
biz əvvəlki nəsilləri,
O qınaqda qoyammarıq
biz gələcək nəsilləri.
Tariximiz keçib gəlib
eraları, əsrləri,
Öz kökünə dönməlidir
kimlərin var nəsilləri.
Əsrləri qabaqlayıb
getməliyik,
Əsir qalmış torpaqları
tamam azad etməliyik!
Gələcəyə azadlıqla
getməliyik!
Bir arzum var –
azad olsun Azərbaycan!
Bir qarış da qoymaq olmaz
yad əlində bu torpaqdan!
İtirilmiş torpaqlar tam
dönməlidir zaman-zaman,
Azad ruhlu insanlara
biz azadlıq verməliyik!
Əsir qalmış ruhları da
tamam azad etməliyik!
Qarşımızda bircə yol var,
Biz bunları
nə zamansa etməliyik.
Xalq önündə tək amal var,
Azadlığa,
azadlıqla getməliyik!
Biz məhv olub bir xalq kimi
bu tarixdən itəmmərik!

Budur bizim haqq yolumuz,
Biz bu yolla getməliyik!
Neçə varıq,
biz zəfərlər etməliyik!
Ulu xalqın
taleyini güdməliyik!»!
Yaşdaşları deyərdilər:
Savadlımız o olubdu!
Uşaqlıqdan günəş olub,
od olubdu!
Körpəlikdən o belə də
doğulubdu!
Gəncliyindən qəlbi yanar
od olubdu!
O hamıya doğma olub,
kimsə deməz yad olubdu!
Uşaqlıqdan, gəncliyindən,
öz xalqının
əzabıyla qovrulubdu.
Tale olub, o bu xalqın
taleyilə yoğrulubdu.
O bu yolda çay tək axıb,
sel tək coşub, durulubdu!
Belə qandım
ona bağlı olanlardan,
əşitdiyim söz-söhbətdən,
ona tanış insanlardan.
Yazdıqlarım həqiqətdir–
təmənnəsiz insanların
söhbətləri.
Silinməzdir ürəyimdən
Apardığım söhbətlərin
hikmətləri.

Saya gəlməz, qəhrəmanım
Sönməz Heydər
həyatının örnəkləri.
O hər zaman,
həyatının hər anıyla
örnek olub!
Doğulandan düha olub,
ətrafına gərək olub!
O hamıdan güclü olub,
bükülməyən bilək olub!
Yaşlıları danışardı:
Hərdən düşəndə bəhsimiz,
Uşaqlarla yığışsaq da
biz beşimiz,
Ha bəhs etsək, yetməzdi ona
güc, qüvvəmiz.
Bazar çayda çimib hərdən,
oturardıq daşın üstə,
Urud kəndin cavanları
dəstə-dəstə.
Hərə olar bir arzuda,
bir həvəsdə.
Ancaq onun bir arzusu
vardı hər an,
«Xoşbəxt ollam, gər sayəmdə
xoşbəxt olsa Azərbaycan!»
Hər bir zaman o bir candı,
Azərbaycan özü bir can!
Doğma, Azad Azərbaycan,
qəlbindəydi onun hər an!

Hər yay fəsli o, Uruda
qonaq gələr Naxçıvandan,
Bütün Urud doğması tək,
ayrılardı gedən zaman.
Bədir qala, Babək qala
olmuş əziz ziyarətqah,
Dəfələrlə seyr edərk
çəkərmiş ah!
Düşüncələr aləmində
yaşamış o,
axşam, sabah.
Bu yerlərin tarixini
onun qədər bilən yoxmuş!
Bu yerlərin hər torpağı,
daşında o, cığır qoymuş!
Şirin söhbət, sözlərindən,
sanmaq olmaz kimsə doymuş.
Bütün Urud əhli üçün
ən sevimli övlad olmuş!
Ona görə çox insanlar,
yeni olan övladının
adını da Heydər qoymuş!
Ağbirçək Gülara xala
kövrələrdi danışdıqca
Heydər haqda!
Bir yerdə çox keçib-gedib
günlərimiz uşaqılıqda.
Yada düşcək o zamanlar,
mən qalırım elə bil ki,
dustaqlıqda.
Saatlarla danışsam da,
söz-söhbətim bitməz, əsla,
Heydər haqda!

Yaşlıların arasında
o uşaq yox,
sanardım ki, böyük idi!
Söz-söhbəti, hərəkəti
bizim üçün örnək idi!
Çətin olub görüşünə
getmək indi.
O danışar, danışdıqca
gözləri də yaşarardı,
Deyib: «Bala, gözlərimdən
axan sevinc yaşlarıdı,
Bu gününü Heydər özü
cavanlıqda,
gəncliyində danışardı!
Onda Tanrı vergisi var,
o, vergili bir insandı!
Dediyyəndən dönən deyil,
bir qüdrətli qəhrəmandı!
Urud eli hamı
ona doğmalardı!
İnsanların ürəyində
onun hər an yeri vardı!
Heydər özü hər ailəyə
sanki doğma bir övladdı.
Yadımdadır, bacım Səmayəni
anamın danladığı.
Səmayənin o danlaqdan
hönkür-hönkür ağladığı.
Anam onu bir qab qaymaq
yemək üstə danlamışdı.
Çünki anam o qaymağı
Heydər üçün saxlamışdı!

O zamandan Heydər mənim
Ürəyimdə qardaş kimi
doğmalaşdı!
Tək bizdə yox, hər ailədə
doğma kimi payı vardı!
Bu gün Heydər,
bütün Urud əhli üçün
bir vüqardı».
Səmayənin özündən də
eşitmişəm mən bunları,
Söyləməkdə həvəslidi
o, keçmişdə olanları.
O gülərək:
«Hər ailədə
vardı böyük yeri onun!
Hər bir kəsə doğma idi
arzusu, məsləki onun!
Kimsə əsirgəməzdi
ondan əsla son tikəsin.
Ürəyində yer tutmuşdu
uşaqlıqdan o, hər kəsin!
Düz söyləyib bacım sənə,
Mən hönkürüb ağlamışam.
Heydər payın yediyimçün,
mən biganə qalmamışam.
Təknələri düzüb yenə,
anam təzə qaymaq yığdı.
Tapşırı ki, əl vurmayın,
bəlkə Heydər gəlib çıxdı».
O olsa da
Nərgiz xalanın qonağı,

O ev olmuş,
ancaq onun olacağı!
O qayıdıb evə ancaq
yatmaq üçün axşamçağı.
Hamı üçün doğma idi,
O hər evə qonaq idi!
Nə qədər ki, o, kənddəydi,
hər gün bir kef-damaq idi!
O dağlardan,
sərin-sərin bulaqlardan
Həzz alaraq dolaşarmış,
dəstə qurub cavanlardan.
gəzə-gəzə o, dağları,
danışarmış olanlardan.
İlan qaya, Sarı güney,
Çiçəkli dağ, Təzür özü,
Xəyallarda qalan yerlər
görənlərin söhbət, sözü.
Qurtarmayı danışdıqca
əsir qoyub ömrümüzü.
Bu səmimi insanların
səmimiyyət dolu sözü,
Sonsuz xəyal aləminə
dayaq oldu sözün düzü.

«10 MAY»
AZƏRBAYCAN GÜNƏŞİNİN
DOĞUM GÜNÜ –
MÜQƏDDƏS GÜNDÜR

2000-nin 10 Mayında
dost-yoldaşla
təntənəli məclis qurduq.
Yığılışdı əhli-Samux,
şən, mehriban,
qəlbləri şux.
Şeir deyən, söz danışan,
sevincindən coşub-daşan.
Qəhrəmanım
ulu Heydər həyatından,
yaratdığı, qurduğundan.
Bir ailədə doğulsa da,
Xalqın oğlu olduğundan.
Danışdıqca yaşlı, cavan,
Ürəyim doldu qürurdan.
Təntənəli tədbir həm də
Mənim üçün bir imtahan.
Doqquz maydan
10 mayacan
Keçən zaman mənim üçün
keçdi ağır.
Düşüncəmdə yorulmadan,
keçdim o dəm neçə gədik,
neçə cığır.

Çox qərribə hisslər
                    məni bürümüşdü,
Şair qəlbim məsuliyyət
                    hissi ilə tam dolmuşdu.
Çox çıxsam da həyatımda
                    imtahandan,
Gəlməmişdi çətin mənə,
                    bu növbəti imtahancan.
Yuxum çəkilməmişdi ərsə,
                    düşüncəmdən alıb nəşə.
Şair könjum gəldi cuşa,
                    bədahətən o Günəşə:

«On may» müqəddəsdir
                    Adınız qədər,
Heydər Xalq deməkdir,
                    Xalq isə Heydər!
Bu sözün çox böyük
                    hikməti vardır,
Onu bilməyən
                    dünyası dardır!

Müraciət etdim
                    xəyalən sanki,
Bu münasibət ilə
                    çalındı cəngi.
Cəngi havasında
                    qızıxdı meydan,
Ürəkdən şənləndi
                    hər əl qaldıran.

Tədbirə gəlmişdi
                    «Yüksəliş»çilər,¹
Seçilmiş ağsaqqal,
                    bir də işçilər.
Dost deyən şəxslərdən
                    çıxmadı xəbər,
Arabir təbrikçün
                    alındı zənglər.
«Qardaş, biz də burda
                    tədbirlərdəyik,
Xəyalımız orda,
                    hər an sənləyik».
Mən də öz növbəmdə
                    təbrik eylədim,
Arayan dostlara
                    «sağ ol» söylədim.
Məktəbin təməlin
                    qoyduq şənliklə,
Bir nitq də söylədim
                    mən bu şənlikdə.
Çıxışdan dost-qardaş
                    hədsiz məmnundu,
Açılış günü də
                    elan olundu.
10 May 2001
                    qeydə alındı,
Mərasim təمامən
                    lentə alındı.

¹ «Y ü k s ə l i ş» – Azərbaycanda 1993-cü ildə təsis olunmuş Rabitəçilər Cəmiyyəti

Qərar qəbul etdik
     açılış günü,
 Birgə izləyirik
     biz bu yazını.
 Bitirib məclisi
     dağıldıq evə,
 Sonra dost-yoldaşla
     tapıb girəvə,
 Birlikdə izlədik
     videolenti,
 Dedik: - izləyirik
     ikinci dəfə,
 Açılış zamanı
     kəsəndə lenti.
 Sonra saxlayarıq
     məktəbdə onu,
 Bugünkü tarixin
     yaddaşı kimi.
 Sən demə deyilmiş
     bu işin sonu.
 Yaxşı seçməməmişdim
     dostu, yoldaşı,
 Dostlar qurublarmış
     mənə oyunu.
 Səhəri çağırıdı
     məni minbaşı,
 Başladı mənimlə
     qovğa, savaşı.
 Hədə-qorxusuna
     qoymadan məhəl,
 Bircə kəlmə dedim,
     qaldı məəttəl.

Məktəbin təmirin
     başlasam da mən,
 Qatdılar aranı
     bir ay keçmədən.
 Ciddi təzyiqlərə
     qalsam da məruz,
 Kimsə edəmmədi
     qəlbimə nüfuz.
 Otuz mayda işdən
     azad olundum,
 Düz altı ay mən
     istintaq olundum.
 Ağlasığmaz oyunlardan,
     özü açıq,
     adı bağlı düşünlərdən
 İbarət olan istintaq
     çatdı başa haqsız, nahaq.
 Seçilmədi haqlı, nahaq,
     sənədləri itmiş kimi,
     pullar hamısı batmış kimi.
 Adamları qoyub üzə,
     ad da qoyub «əyri» – düzə.
 Çıxarılan qərar nahaq,
 Söylədilər ağa qara, qaraya ağ,
     təpəni də eləyib «dağ».
 Min bir oyundan çıxdılar,
     adıma qara yaxdılar.
 Minbaşı dost,
     prokuror dost,
     müstəntiq dost,
 Yığışdılar, qurdular qəsd,
     işlər getdi məhkəməyə,

Kimsə çatmadı köməyə.
Qəhrəmanı istəyənlər,
Hamı – mənə dost deyənlər,
Məclis qurub tost deyənlər,
amalı birik, deyənlər.
Adları əsərdən uzaq,
Simaları üzdən iraq,
bu «gərəkli» gərəksizlər,
Bu simasız şərfəsizlər
keçənləri unuttular.
Dost idilər, dərd oldular,
ilqarları bəd oldular.
Yolumda bir sədd oldular,
bəla oldu, dərd oldular.
Nə usanıb yoruldu,lar,
Mənə tələ, tor qurdular.
Axır ki, nail oldular,
arxadan zərbə vurdular.
Adlarını yazammaram
bu əsərə,
Çünki əsər
həsr olunub Heydərə!
Günahların söyləsəm də
bu əsərdə,
Yer vermərəm adlarına,
üzlərinə.
Bəd rəngləri
çıxacaqdı üzlərinə,
Əllərini döyəcəklər
dizlərinə,
Öz oxları sancılacaq
gözlərinə.

Bu dünyanı olduğu tək
görmək gərək.
Olanları olduğu tək
bilmək gərək.
Ölməz tarix, Qoca türkcə
gerçək gərək.
Üzdə mələk, içdə kələk
deyil gərək.
Kişilikdir əzablara
sinə gərmək.
Naxələflər sıxılısınlar
tinə gərək.
Əməlləri düz olana
Heydər gərək.
Əqidəsi düz olana
Heydər gərək.
Bu ölkəni qatanları
ifşa gərək.
Ağa qara yaxanları
ifşa gərək.

MƏNİM DÜNYAM

Qapalı bir dünyam
 olub əzəldən,
 Orda dolaşmışıq
 düşüncəm və mən.
 Hələ körpəlikdən
 belə yaşadım,
 Düşüncəmlə
 deyə-gülə yaşadım.
 Mənim Telli nənəm,
 Şahxanım nənəm –
 Qapalı dünyamın
 ilk sakinləri.
 Məni dünya sayan
 Qızxanım anam,
 Böyütdülər məni
 haqlı, hünərli.
 Mənə «dünya» deyib,
 «varlıq» dedilər,
 Biz də dünyada
 varıq- dedilər.
 Kənardan ərköyün
 dedilər mənə,
 Güldüm öz dünyamda
 onu deyənə.
 Ərköyün deyildim,
 mən sevilirdim.
 Çünki böyük-kiçik
 yeri bilirdim.

Ana, nənələrin
 seçdiyi kimi,
 Həm də qardaşların
 kiçiyi kimi.
 Nənələrin qayğısıyla
 böyüdüm,
 Nağılıyla, laylasıyla
 böyüdüm.
 Nənələrim təkcə
 nənə deyildi,
 Həm də babaların
 əvəziydilər.
 Repressiya
 aparmışdı onları,
 Dönməz olmuşdular
 geriyə Sarı.
 Mənim Dursun babam,
 İsa babamın,
 Dəyanətin anladardı
 nənələr.
 Onlar ilə keçən
 hər bir zamanın
 Həsrətiylə yaşayardı
 nənələr.
 Mən demirəm,
 Babalarım təkdilər,
 Çox nənələr
 gözü yaşlı qalmışdı.
 Gedənlər getmişdi,
 adı qalmışdı.
 Mehriban nənələr,
 cavan nənələr,

Olmazın dərdlərə
yanan nənələr.
Nələr danışmayıb
nəvələrinə,
Olublar ucadan-uca
nənələr.
Bütün söhbətləri
hopub sinəmə,
Düşüncəmdə dönüb
taca nənələr.
Mənə söylərdilər:
«Ər oğlu, ərsən,
Koroğlu nəslindən
sən də bir nərsən».
Elə nəyə döndüm,
Koroğlulaşdım,
Hələ körpəlikdən
mən aşıb daşdım.
Çox uzundu
nağılları nənələrin.
Yaddaşımdan çıxarmaram
dediklərin.
Əvvəl mənə danışardı
nənələr,
Sonra məndən soruşardı
nənələr.
İstəsəm də yola verim
birtəhər,
Sətir-sətir soruşardı
nənələr.

Nələr söyləmədi
mənə nənələr,
Gəlir xəyalıma yenə
nənələr.
Bütün keçmişləri
xeyallarımda.
Birdən gerçəkləşə
xeyallarım da,
Dönə bu günümə,
dönə nənələr,
Danışa keçmişdən
yenə nənələr...

NƏNƏLƏRİN NAĞILLARINDAN KEÇƏN YOLLAR

Yadımdadır öz keçmişim,
mən balaca uşaq idim,
Yaman dəcəl,
şiltaq idim.
Doğmalardan eşitmişdim –
Qorxmaz idim,
qoçaq idim.
Anam həzin layla deyər,
Nənələrim əzizləyər,
hər hoqqama dözərdilər.
Demirəm ki,
hoqqabazdım,
Amma yaman
nağılbazdım,
Dinləməklə
heç doymazdım.
Bir nağılı danışsalar
iki kərə,
İnciyərdim,
ağız büzüb nənələrə.
Sonra yenə
razılaşar, barışardım,
Onlar mənə söylədiyi
nağılları
mən onlara danışardım.
Sanardım itib huşları,
mən onları aldadardım.
Bir gün anam boynum qucub,
dedi: -Bala,

Biz də sən tək böyümüşük,
Qulaq asıb söylədiyini
nağıllara.
Razılaşdım, deyib: -düzdü,
ancaq şərtlə,
Heç zaman, o bu haqda
söyləməsin nənələrə.
Boynum qucub yenə anam,
Söylədi ki,
mənim balam,
elə bilmə nənələri
Böyüdüblər nağıllarda
Sənin kimi
neçə-neçə nəvələri.
Söylədiyini nağıllarda,
ağarıbdı birçəkləri.
Sən demə ki,
onlar mənə aldadaraq,
Qulaq asıb təkrar-təkrar
danışdığım nağıllara,
Oradakı örnəkləri, ibrətləri
öyrətməkmiş məqsədləri.
Mən qəribə uşaq idim,
sonra yeni rola girib.
Öz-özümdən
yeni nağıl uydurardım,
Danışardım nənələrə,
uydurduğum nağılları.
Ancaq heç vaxt nənələrim
yorulmaz, nə doymazdılar.
Nə də mənə gözlərindən
bir an kənar qoymazdılar.

Beləliklə, nağıllarda
qalan günlər
Toplanaraq mən böyüdüm
birər-birər,
Ayrı düşdüb nənələrdən,
Qədəm qoydum məktəbə mən.
Şirin-şirin nağıllardan,
ayrı düşdüm.
Görünməmiş, misli itməz
qayğılardan ayrı düşdüm.
Səhər, axşam
Ayrılanda, görüşəndə
öpüşərdim nənələrlə.
İllər həsrətlişi kimi
qucaqlaşib, ayrılardım,
görüşərdim nənələrlə.
Nənələrin təsbehində
Muncuqları saya-saya,
məktəbəcən saymağı da
öyrənmişdim nənələrdən.
Məktəbəcən yazmağı da
öyrənmişdim anamdan mən.
Ata, ana, nənə, baba
Sözlərini yazmağı da,
öyrənmişdim məktəbəcən.
Müəllimim şirin tərif
söylədikcə mənə hərdən
Ürəyimdə: - Sağ ol, sağ ol!
Mənim nənəm, mənim anam!
yorulmazdım
təkrar-təkrar söyləməkdən.

Fərəhlənər, sevinərdi
nənələrim, mənim anam.
Mənə tərif söylədikcə
səhər, axşam,
Müəllimim, mənim atam,
beləliklə, məktəbə də
tələsərdim,
Məktəbdən də tələsərdim.
Hər an məni tələdirər,
oxu, oxu, yaxşı oxu,
söylərdilər,
Qayğımı da çəkərdilər.
İlin sonu bitər-bitməz,
mən tətilə gedər-getməz,
Görülərdi hazırlıqlar,
görüləsi nə işlər var.
Fasiləsiz qoymazdılar
bir günümü,
Hamısına borclu
sayıram özümü.
Çağırıldı bir gün məni,
tez yüyürüb dedim: -Bəli!
Əllərdəki qalın kitab,
qarşıma atıldı – «tarap»,
söylədilər adını tap.
Mən oxuyub gördüm kitab
«Koroğlu» dastanı idi.
Nənəm mənə bunu dedi:
-Oğlum, ayır zamanını,
Bu Koroğlu dastanını,
axıracan oxu mənə,
Mən də «sağ ol» deyim sənə.

Mən oxudum aram-aram,
qulaq asdı nənəm, anam.
Koroğlunun zəfərləri
sevindirdi nənələri.
Səhər sübhdən axşamacan,
fasiləylə Koroğludan
Oxuyardım nənəm üçün,
Axır sonu yetdi bir gün.
Çəkib məni sinəsinə
Nənəm belə dedi mənə,
Bilirsənmi axı niyə,
Koroğlunu belə söylə,
oxutdurdum axıracan?
Nə olsun ki, balacasan,
Elə sən də Koroğlusan.
Düşüncəndə Koroğlutək
qalacaqsan.
Böyüyəcək Koroğlutək,
Koroğlu da olacaqsan.
Nənəm mənə belə decək,
düşündüm mən öz-özümdə,
Nənəm ucaldı gözümdə.
Elə bildim dağdı nənəm,
elə dağ da qaldı nənəm.
O yaşayır ürəyimdə
mənim üçün sağdı nənəm.
Hər arzumda, diləyimdə
vardır izi.
Həyatdakı tərbiyəmdə
Tükənməzdir xəzinəsi.
Neçə-neçə müharibə
ölüm, itim görüb gəlmiş.

Nəsil-nəsil ərlərini,
İgid-igid nərlərini,
Qurban vermiş, nəsilərin
ağrısını, acısını.
Göz yaşında yaşayaraq
saçlarına hörüb gəlmiş.
Örnək dolu, ibrət dolu
hər kəlməsi,
Canlı tarix nümunəsi.
Sanardım ki, ürəyinə
odla, közlə yazılmışdı
İtkin düşmüş
ömürlərin tarixçəsi.
Yaşlı ikən cavan idi,
sinəsi ox, kaman idi,
çox qəribə insan idi,
Tükənməz bir dünyam idi
mənim nənəm.
Sanki bütün tariximiz
Kök salmışdı sinəsində.
Əsrlərdən bəri gələn
Qaçqın, köçkün dünyasıyla,
eldən-elə köç eyləyən
karvanların sırasıyla,
Ürəklərə qan gətirən,
Qara saçlı anaların
saçlarına dən gətirən,
Əsarətlər, repressiya,
haqsızlıqlar, üzüntülər,
Göz yaşları, sızıltılar,
Zaman-zaman axıdılan
haqsız qanlar,

Əsirlikdə qalan canlar,
 özü ölüb adı qalmış.
 Tarixlərə yaddaş olmuş,
 dünyamıza əşrəf olan,
 Qəhrəmanlar, mərd insanlar,
 Qoca, uşaq, qız-gəlinlər,
 Cavan-cavan günahsızlar
 O gündəndən, bu günümə
 Dönüb qəlbə dağ-düyünə.
 Qanı haqsız tökülsə də,
 Yurd yerləri
 ancaq qalıb xəyallarda.
 Kərpic-kərpic sökülsə də,
 Diri-diri quyulara
 tökülsə də,
 Üzərləri daş-torpaqla
 örtülsə də,
 Bütün başı papaqlılar
 ölübsə də,
 Sağ qalanlar sadıq qalıb
 türklüyünə.
 Acı tarix yük olubdu
 nənələrin kürəyinə,
 Yara olub, dərd olubdu
 nənələrin ürəyinə.
 Şirin nənə nağılları
 şirin ikən acılaşıb,
 Nəcib, kövrək ürəklərdə
 çox acılar qalaqlaşdı.
 Nənələrdən ixtiyarsız
 nağılları acılaşıb,

Qarışmış körpə dünyamız
 Nağıllarla qucaqlaşdı.
 Quduz erməni «paşası» –
 Türk qanı içmək peşəsi.
 Quduz ittək yırtıcılar,
 Əti zəhərdən acılar,
 Türk oğlunun kürəyinə
 isti, qaynar,
 Samovarlar bağlayanlar,
 Töküb neçə haqsız qanlar.
 Qocaları, uşaqları,
 körpələri
 Kəklik kimi ovlayanlar,
 Qana batmış nizələri
 Beşikdəki bələklərdə
 oynayanlar,
 Türk-müsəlman millətini
 evlərlə bir odlayanlar,
 Andranik «paşa» kimi
 qudurğanlar,
 Millətimiz, xalqımızı,
 Elimizi, obamızı
 Şəhər-şəhər talayanlar,
 ya kənd-kənd
 viran qoyanlar,
 Nənələrin yaddaşında
 çanlı tarix.
 Tarixin qan yaddaşında
 qanlı tarix.
 Gəlib çatıb
 bu gün bizə,
 Əsrlərdən əsrimizə,
 Nəsillərdən nəslimizə,

Dövrərdən dövrümüə
gəlib çatıb.
Qəm çoxalıb,
dərədlər artıb,
Zaman-zaman torpağımız
parçalanıb,
Parça-parça bölük-bölük,
bölge-bölge
Bağışlanıb, ya satılıb
erməniyə.
Bu quduz erməni köpək,
susayıbdı torpağına
bu millətin,
qanımıza susayantək.
Neçə-neçə aranına,
həm dağına,
Sahib olub öz aranı,
öz dağıtək.
Çayımıza, gölümüə
sahib olub.
Göyçə gölü, Arpağölü,
Arpaçayı əsir qalıb.
Arpaçayı ha axsa da,
əsirlikdən çıxa bilmir.
Əsir qalıb Ələyöz dağ,
Gəlin qaya –
adam dönüb baxa bilmir.
Qədim İrəvan xanlığı,
Həm aranı, həm yaylağı,
Çətın dərə, Gülü düzü,
Həsret qoyub ömrümüzü.

Güngörməzin sərin suyu,
Xəyalında düşün, uyu.
Dilicandan Göyçəyəcən,
Körpələrdən qocayacan
İnsanların yaddaşında
donub qalıb,
Ancaq özü erməniyə əsir olub.
Ulu Babək qalası tək
abidəmiz,
Bazar çayı, Urud kimi,
Cömərd kimi kəndlərimiz,
Bütövlükdə Zəngəzur tək
mahalımız
Qafan, Zəngibasarıımız,
Zor-zor bulaq,
Qəzi bağımız,
Əsir qalıb
ata-baba torpağımız.
Mahal-mahal, oba-oda,
Oğuz yurdu Ağbaba da,
Ayrı düşüb ürək candan,
Ayrı düşüb, ruh bədəndən.
Biri orda əsir qalıb,
Biri burda yesir qalıb.
Özü boyda ağrı olub, acı olub,
Milyonların ürəyində
qubar olub.
Babalardan keçib gələn bir
tarixi qüsür olub.
Əsir qalmış o yerlər də,
azğın, quduz ermənilər

Arat yeri, əkinlərdə,
İnsanlara zülm ediblər.
Kişiləri öküz kimi
Xışa, cütə qoşubdular.
Yer şumladıb əkibdilər,
Bir müftəxor donuz kimi
Bu millətin
darısına giribdilər.
Başsız qalmış qız-gəlinlər
Özlüyündə bu zilləti
çəkibdilər.
Qoşularaq xışa, cütə,
dözə-dözə bu zillətə
Şumlayıblar, əkibdilər,
səpibdilər, biçibdilər.
Bir qarnı ac, bir qarnı tox,
başsız qalmış çolma-çocuq.
Ac-yalavac, əyin-baş lüt,
Təndirlərdə bişirib küt.
Birtəhərlə körpələri
ovundurub.
Təzək kəsib, qalaq qurub,
Zülmətdə oturub-durub,
Övlad, uşaq saxlayıblar.
Nəsil-nəsil onlar artıb,
çoxalıblar.
Elə bilmə bu tarixi
qüsurlardan qurtulublar,
Ya da ki, azad olublar.
Yaşasa da sanki azad,
ya firəvan,
Ancaq azad olmamışlar bu
tarixi bəlalardan,

Bu dərdlərdən doğan yeni
ağrılardan, acılardan,
Müsibətlər yaşayıblar
zaman-zaman.
Məhrum olub gör nə müddət
azadlıqdan.
Bu yüksək bir həqiqətdir,
göstəribdir bunu zaman.
Ailənin dəyanəti asılıdır
atalardan.
Miras qalıb atalardan,
babalardan:
“Ağsaqqalsız olan yerdə
oturmaqdan,
Daha yaxşıdır, allahsız
olan yerdə otursan”.
Bu millətin komandanı
ingilislər, ruslar olub,
Bizimkilərsə onlara
əsgər olub,
Ona görə sinələri güllələrə
sipər olub.
Bu millətin komandanı
Özü yaddan gözləyibdi
komandanı.
Ona görə bəlalarla izləyibdi
xalq zamanı.
Yazıq nənəm gözlərinin
yaşlarını gizlədərək,
Danışdı onlardan,
olub yadda qalanlardan.
Həm də verib ürək-dirək,
Söyləyərdi yana-yana,

Doğulacaq qoç Koroğlu,
dəlilərin yığacaqdır.
Qeyzə gəlib Dəmirçioğlu,
Düşmənləri zənciriylə
boğacaqdır.
Nər igidlər atlanacaq
meydanlara çıxacaqdır.
Azad edib torpaqları,
ermənini öz qınına
yığacaqdır.
Əsir düşmüş dağlar boyu
Doğma, değma
ildırımlar çaxacaqdır.
Bu millətin üzərində
Gələcəyin yollarına
ışıq saçan
öz günəşi doğacaqdır.
Yetişəcək öz içində
Dağ vüqarlı Xətəisi
çıxacaqdır.
Bu millətə sabit öndər,
sadiq öndər,
güclü rəhbər olacaqdır!
Başsızlıqdan bölük-bölük
bölünmüşük.
Erməniylə savaşa da
bölük-bölük vuruşmuşuq,
Ona görə məğlub olub
qırılmışıq.
Başsızlıqdan ingilisə,
ya da rusa qul olmuşuq.
Ona görə qulpumuzdan
tutulmuşuq, atılmışıq.

Gəlməşəydi türk qoşunu,
biz hamımız qırılmışdıq.
Türklər özü deyərmişlər:
Sizdə çoxdu istiqanlı,
mərd igidlər.
Təkcə çatmır
birliyiniz,
Ona görə olmayacaq
dirliyiniz.
Birgə olun, bir vuruşun,
Başçı seçin,
ordu qurun.
Kimsə onda soxmaz burun
torpağınız, daşınıza,
Bəla gəlməz başınıza.
Oğlunuza, qızınıza
Birlik haqda dərsələr verin,
Hər kəs bilsin qoy öz yerin.
Fikirləşin, ölçün-biçin
dərin-dərin,
Azad övlad,
azad insan
yetişdirin.
Azadlıq öz əlindədir
siz türklərin!
Qovhaqovla, qaçhaqaçla
əzilməkdən,
Yaxşı nə var öz-özünə
güvənməkdən.
Körpəlikdən uşaqları
mərd böyüdün!

Qoymayın ki, özü boyda
dərd böyüsün.
Dərd olana ehtiyac yox,
Dərd bölənə ehtiyac çox!
Qulp olana ehtiyac yox,
Qulp qırana ehtiyac çox!
Güc birlikdə,
birlikdədir!
Gər bilməsən birlik nədir,
Yerin ancaq qəbirdədir.
Kövrəjərək qucaqlayıb
məni nənəm,
Yaxşı dinlə sözlərimi
əziz nəvəm:
-Bir xalq kimi biz bir olub,
Hər ailədə, elimizdə
Qaçaq Nəbi,
Koroğlular,
Babəkləri yetirməsək,
Bir-birindən ayrı salıb
bircə-bircə öldürəcək,
parçalayıb,
böləcəklər.
Ayrı-ayrı
gözümüzü tökəcəklər,
Dərimizə duzlu
samantəpəcəklər.
Sözlərimi yaxşı saxla,
qulağında bir sırğa tək.
Azad böyü, azad düşün
Sən yenilməz Koroğlu tək!

Axtar, ara, seç millətin
Azad düşüncəli, mətin,
Uzaqgörən Şah Xətai
sayağını,
Get yoluyla,
geri çəkmə ayağını.
Hər addımda olub ona
arxa, kömək,
Birlik yarat,
Bu millətin dərd-sərini, qayğısını
ona arxa, kömək olan
Ən layiqli rəhbərlə çək.
Bu tarixin
yaddaşından yaddaşına,
Yaddaşından
yaddaşıma
Keçən yaddaş
zaman-zaman,
Yavaş-yavaş,
təkrar-təkrar
Təkrarlanan
yaddaş oldu.
Keçdi zaman,
çatdı məqam,
nənəm öldü!
Ancaq mənim ürəyimdə
təpər oldu dedikləri,
Bir yadigar yaddaş qaldı.
Elə doldu düşüncəmə,
düşüncəm də hər an mənə
Həyan oldu, yoldaş oldu.
O zamandan bu zamana
toplanaraq qalaq-qalaq,

Sinəm özü parçalandı,
sanki oldu pərən-pərən.
Niyə axı
nəzarətsiz qalmışdılar
bu körpələr nənələrdən?
Haydı, -deyib, dəlilərim,
altımdakı boz kəhəri
O meydana çapdım həməən.
Xan Koroğlu ilə birgə,
Bəlli Əhməd, Dəli Həsən,
Dəmjirçioğlu, Eyvaz kimi
dəlilərdə
Seçdim mən o körpələrdən.
Hamısına söylədim ki,
körpəlikdən
əgər belə böyüməsək,
Bu millət düşər hünərdən.
Bir andaca çubuq atlı
Xan Koroğlu nizam qurub,
çubuq atlı dəlilərlə,
Çubuq atlı Nəbilər də
yaraqlanıb çubuq-çubuq
top-tüfənglə,
Səf-səf olub çubuq atlar
meydanlarda sürüldülər.
Hay-küy salıb el-elatı
toz-dumana bürüdülər.
Baxıb-baxıb,
köksüm dolu nəfəs alıb,
Düşüncəmdə, qayıtdım mən
keçmişimə.
Elə çapdım kəhərimi,
dəlilərlə keçdim önə.

Dedim ki, qoy körpələr də,
indi bizim rəmzimizdə
Nəzər salsın bu gündən
öz tarixi keçmişinə –
arxamızca baxıb bizə.
Tapmaqçün tab özümüzdə
biz nəzarət etməliyik
hər bir zaman
körpəmizə, gəncimizə.
İnsan ömrü keçməlidir
hər bir zaman
öz-özünə nəzarətdə.
Öz-özünə nəzarətdən yaranacaq
özündəki nəzakət də.
Abır, həyaöz-özünə
nəzarətdən yaranıbdı,
Bu həyatda yaxşı nə var,
öz-özünə, yaxşı, pisə
nəzarətlə alınıbdı.
İnsanların hamısı bir,
insan kimi, öz-özündən
nəzarətsiz yaranıbdı.
Həyatdakı, fərdlərdəki
fərqlər isə
Həyat boyu, öz-özünə
nəzarətdən yaranıbdı.
Həyatdakı mərd insanlar
öz-özünə nəzarətlə
mərdliyində dayanıbdı.
Öz-özünə nəzarətlə
keçən ömrüm
Həyatdakı insanlara
nəzarət də verdi mənə.

Ətrafımda dost-tanışı
sınamasam dönə-dönə,
Buraxmadım çox yaxına –
ürəyimə.
Ancaq buna baxmayaraq,
insanları tanımaqda
Səhvlərim də təkrarlanıb
dönə-dönə.
Ha istəsəm səhv etməyim,
səhvlər üzə çıxır yenə.
Bələd olmaq mümkün deyil
insanların dərisinə.
Bilmək olmaz
hələ bunun gerisi nə.
Bunu həyat özü deyir,
hər kəs bəbdır öz irsinə,
öz nəslinə.
Atalar da
söyləyibdi insanlara,
Canavar, şir-aslan kimi,
ya da ki, tülkü kimidir.
Bu oxşarlıq həyatla bir
özü boyda möcüzədir.
İnsanlar var qırğı,
qartal hünərlidir.
İnsanlar var davranışı
qarğa kimi, sərçə kimi,
Hətta ördək bənzərlidir.
Gözəllərin gözəlləri –
maral, ceyran,
tülək-tərhan bənzərlidir.
Bəs onların içindəki
qazayağı yerləşilər təzəmidir?

Bu tarixi vərəqləsən,
ədəb, ərkan, örnək dolu
Orda vardır hər nə desən.
O tarix ki, ora Babək,
Qaçaq Nəbi,
koroğlular, xətailər
Zamanın öz qələmilə yazılıblar!
O tarix ki,
nizamilər, füzulilər,
nəsimilər
Qızıl-qızıl sandıqlarla
xəzinələr yazıbdılar!
O tarix ki,
“Ataların qızıl fondu”,
Kitab-kitab – qızıl kimi
zərb-məsəllər, sözlər qalıb!
O tarix ki,
o tarixdən faydalanıb,
dahiləşib,
Özü də bir tarix olmuş
insanlardan izlər qalıb!
Budur əsl həyat yolu,
yaşayasan örnək kimi.
Öz xalqına gərək kimi,
bir türk oğlu, bir türk kimi.
Odlar yurdu, od oğluna,
od da olmaq, od da yanmaq
bəzək olmuş bir türk kimi.
Xalqımızın tarixində
sönməz ulduz

Nəsiminin, Füzulinin,
Nizaminin, Xətəinin yollarına
Heç olmasa, yanar şam tək
ışığı salmaq,
Davamçısı olmaq özü şərəflidir.
Səməd kimi, Müşfiq kimi,
Vahid kimi...

***

Uşaqlığım, gəncliyim də
qaynar keçdi,
Yaşadım tək həyatda yox,
həm də qaynar düşüncəmdə.
Həyatımın hər bir anı yazılıbdı
kitab-kitab düşünçəmdə.
Arayardım, axtarardım,
gün ərzində
buraxdığım səhvlərimi
Bir də təkrar etməməkçün
düşüncəmdə.
Onun üçün böyükdüm mən
yaşlılarım arasında.
Yaşdaş idim,
Həm onlara sirdaş idim
yaşlıların arasında,
Hələ məktəb yaşlarından
tətilləri zəhmət ilə
Keçirərdim yaşlıların arasında.
Arpa gölü zara gəlmiş,
qohumlar zinhara gəlmiş
olsalar da,

Yorulmazdım,
mən motorlu qayıq ilə
saatlarla yaşamaqdan
ləpələrin arasında.
Qayığa da ad qoymuşdum
«Qırat» deyə.
Tufan qalxıb göl coşanda,
Dalğa-dalğa sığmayanda
yerə, göyə,
Oturardım mən qayığa,
Haydı, Qırat, getdik, -deyə.
Dalğaları kəsə-kəsə,
«Qırat» məni
dolandırır götürərdi
«Keçəltərə»,
«Seyidbiçən» adasından.
Görüş alıb adalardan
qayıdardım dəstə tutub
döşündəki lalələrdən.
Balıqçılıq olmuş peşəm,
Qayıq ilə dalğalardan
tullanmaqdı kefim, nəşəm.
Bilərəkdən salıb hər an,
mən özümü bərkə, boşa,
Sınamışam zaman-zaman.
Dalğalarla sinələşib qayıdanda
sahil boyu toplaşanlar,
Göz yaşları sinəsini isladanlar,
Qohum-qardaş arasında
təkrar-təkrar qınanmışam.
Ancaq buna baxmayaraq,
sanki mənim xobbim olmuş,

Bu səfərdən nə yorulmuş,
nə də ki, mən usanmışam.
Salam deyib adalardan,
topladığım lalələrdən,
Dəstələri təqdim edib
mən onlara,
Mənə doğma, qəlbən
yaxın insanlara.
Öz növbəmdə ürəyimdə
mən onları qınamışam.
Belə keçib cavanlığım –
yaşlıların, yaşlıların,
qohumların, qardaşların
nəzərində mən ölümdən,
Qandan qorxan olmamışam.
Həyat şirin, can şirinsə,
uşaqlıqdan mən həyata
Tək yaşamaq üçün deyil,
həm də bir gün ölmək üçün
gəldiyimi anlamışam.
Bu həyatı
mənim kimi düşünməyən,
bu həyatın
axarına qoşulmayan,
həyatını doğruluqla yaşamayan,
əməliyyətin məsuliyyət daşımayan
insanları ya aşkar,
ya da gizli
Ürəyimdə danlamışam, qınamışam.
Həyatımın bir anına
qalmamışam biganə mən,

Əzəl gündən tanrı verən
payım olub,
Doğulanda mən
sinəbənd doğulmuşam.
Uşaq ikən qanmasam da
Bu səbəbdən qaynar
həyat yaşamışam.
İnsanların sevincinə sevinmişəm,
Kədəri kədərim olub
sinəmlə bir,
Düşüncəmdə mən yanmışam,
qovrulmuşam.
Yazdığım bu poema da
həyatımın anlarıdır,
Yaza-yaza
indi təkrar yaşamışam.
Həyatımın yaşantısı olan
bəndlər toplanıbdı.
Zaman-zaman sinəmlə bir,
vərəq-vərəq, dəftər-dəftər,
toplanıbdı sevinc, qəmlər,
Mən sinədəftər olmuşam.
Arpaçaydan axarlığı,
ildırımından çaxarlığı,
dalğalardan hünəri,
Günəşdən sönməz ziyanı,
mən alaraq, toplayaraq
olmuşam daha hünərli.
Sözləri kəsərli,
ildırımtək zərbli
vurmuşam, ya demişəm,
Sözləri ki, tufanlar olubdu.

Təbim artıb, o təb ilə
sinəmdə kök salmış
sözləri dartıb,
Yazmışam toplanıb
bənd-bənd
dəftərlər dolubdu.
Ancaq ki, təbim nə azalıb,
nə solubdu.
Yazmağa var çox həvəsim
Demərəm ki, əsla,
şair qəlbim ya bezib,
ya da ki, yorulubdu.
Yaşamışam «xalq-xalq» deyə,
Tədən ki, taleyim
xalqın taleyi ilə
birgə yoğrulubdu.
Bəlkə də bu, Tanrı tərəfindən
Mənə tapşırılmış
bir borc,
vergi olubdu.
İldırımlar çaxıb durub,
Çaylar da axıb durulub.

YADDAŞIMIN İÇİNDƏN

Fikirlər getdi uzağa,
çıxdım mətləbdən qırağa.
Ha uçsa da ala qarğa
zirvəyə ucala bilməz,
Qartala tay ola bilməz.
Qanqal əkənlər torpağa
Çəltik, darı biçə bilməz,
Həyat dönüb imtahana,
Hər kəs ordan keçə bilməz.
Mən seçdiyim qəhrəmana,
Kimsə də tay ola bilməz,
Şöhrətin yayıb cahana,
Xalq qeydinə qala bilməz.
Beləliklə, keçdi ömür,
qəlbim yanıb oldu kömür.
Düşüncələr arasında,
dahilərin sırasında.
Seçiləndə qəhrəmanım,
xoşbəxt keçdi hər bir anım.
Kitablaşan həyatımın
hər anında,
O olubdur nağılım da,
dastanım da.
Sanki körpə uşaq idim,
sevincimdən
Qiyətli söz axtarırdım
söz içindən.
Çox böyük bir
məsuliyyət hissi ilə,
Yeriyirdim sanki onun izi ilə.

İzləyərək keçirdiyi
tədbirləri,
Yaza-yaza
ürəyimə sətirləri,
Sətir-sətir kitablaşır
qəlbim özü,
Ən dəyərli sətirlərdə
Heydər cözü!
Öz işiylə, amalıyla,
öz xalqına qayğısıyla,
Yazılsa da surət kimi,
O böyüdü həyat kimi!
Böyük bir risk tələbatı,
yaradırdı ehtiyatı,
Yazmaq üçün bu həyatı.
Yazıçılar evi belə tikiləndə,
Açılışa bütün
aləm töküləndə,
İzləyirdim o anları
o vaxt mən də.
Tanınmış ədiblərin,
sinədəftər şairlərin
çırıqları oldusa da,
Bir misilsiz ahəngdarlıq
vardısa da,
Yenə kimsə onun kimi,
çəkəmmədi diqqətimi.
Qəlbi sözlə dolu İnsan –
Şah əsərə Şah qəhrəman
səlis danışib hamıdan,
Ürəklərə oldu hakim,
fərəh ilə doldu qəlbim.

TÜRKÜN QIRICISI GÖYLƏRİ DƏLİR

Türkün qıricısı
göyləri dəlir,
Məhbusam,
sevincim göyə yüksəlir.
Sıxsa da qəlbimi
zindan həyatı,
Ürəyim gözləyir
qələbə dadı.
Məhbus taleyimə
acıdım, yandım,
Özümü də xalqın
əsgəri sandım.
Məhbus qulaqlarım
qalıbdı səsdə,
Döyünən ürəyim
sonsuz həvəsdə.
Qələbə sədası
gözləyirəm mən,
Uzaq olub qeyri
arzu, istəkdən.
Əsarət altında
qalan torpaqlar
Məhbus ürəyimdə
yaradıb qubar.
Zindan əzabından
ağırdır bu dərd,

Gəzir torpağında
erməni namərd.
Zindan divarları
olsa da öndə,
Xəyallar Şuşada,
Cıdır düzündə.
Qələbə arzusu
qaynar gözümdə.
Sanki zindanda yox,
uzaq səfərdə
Dərdi bir olan xalq
bölünüb niyə?
Kimlərsə zindana
salanıb niyə?
Döyünən ürəklər,
günahsız kəslər,
Zindan çəkə-çəkə
qələbə gözlər.
Yanır şair qəlbim,
necə yanmasın?
Ürək varmı bu
dərdi qanmasın?
Düşmənin arzusu
gözündə qalsın,
Qələbə məşəlim
daimi yansın.
Yazım qələbədən,
yazım sevincdən,
Kədər, qəm yox olsun,
itsin içimdən.

***

Arzum qanad açsın,
göyləri qucam,
Uçam Murovdağa,
Şuşaya uçam.
Uçan kəpənəyin
dalınca qaçam,
Cıdır cəngisində
qol-qanad açam.
Dura daş-qayalar,
Nəbi, Koroğlu,
Eyvaz, Bəlli Əhməd,
Dəmirçioğlu.
Oğuz dəlilləri
oyana birdən,
Qorqud qopuzuyla
enə göylərdən.
Tuta meydanları
sinəbəndlərin.
Sökə nərəsiylə
zindan bəndlərin.
Zindanlar torpaqla
başabaş ola,
İnsanlar mehriban
dost-qardaş ola.
Sevinc nəğmələri
göyə yüksələ,
Şirin çay süzməyə
Minayə gələ.
Yeni Nizamilər
dünyaya gələ,

İncimiş ürəklər
          sevdaya gələ.
Gələ Məmməd Araz,
          Zəlimxan gələ,
Yığışa aşıqlar
          meydan düzələ.
Nəriman Söhrəblə
          verə dil-dilə,
Ədalət sazını
          alandə ələ.
Dinə İlyas Tapdıq,
          Nüsrət Kəsəmən,
Aça şeirlərdə
          lələ-yasəmən.
Meydan dola rəqqas,
          rəqqasələrdən,
Coşa yazarların
          təbi "Cəngi"dən.
Bayram libasına
          bürünə hər yer,
Toy-düyün sovqatlı
          hər kənd, hər şəhər.
Seyr edə yurdumu
          bütün ölkələr,
Gül-çiçək gəzdirə
          əldə körpələr.
Sevincdən çoxala
          mənim də nəşəm,
Bayram şənliyinə
          nəğmələr qoşam.
Dura ayaq üstə
          Azərbaycanım,

Sevincə qərğ ola
          ürəyim, canım.
Şuşa qalasında,
          Cıdır düzündə,
İsa bulağının
          qaynar gözündə,
Laçın, Kəlbəcərin
          hər bir küncündə,
İstər Qubadlıda,
          Yazı düzündə
Qurbanlar kəsilə,
          keflər qurula.
Dönək Koroğluya,
          Dəli Domrula,
Yalçın igidlərdən
          səflər qurula,
Nə ürək, nə qələm
          çətin yorula.
Sətirlər yazıla,
          bu kef-damaqdan,
Düşmənlər qibtəylə
          baxa qıraqdan.
Əli səmənili
          gözəllər süzə,
Çilçıraqdan dönə
          gecə gündüzə.
Qalxa şair Araz
          Cıdır düzünə,
Bir qaya Arazın
          baxa gözünə,
Şair, qaya Araz
          qucaqlaşalar,

“Cəngi” havasında
    coşub daşalar.
Sora şair Araz,
    Qaya Arazdan:
-Darıxıbmı ayırı,
    şeyrdən, sazdan?...
Sonra da bir neçə
    bənd bədahətən
Salam da yetirə
    o çay Arazdan.
Çaxa ildırımlar,
    yağa yağışlar,
Yuyuna suyunda
    qayalar, daşlar.
Dağlarda daş olmuş,
    qohum, qardaşlar,
Hazırlaşa toya,
    bitə savaşlar.
Düşmən tapdağında
    qalmış torpaqlar,
İllər həsrətində
    olmuş torpaqlar,
Yuyunub yamyaşıl
    donunu geyə,
Bələyə özünü gülə,
    laləyə.
Həsrət lalələrin
    həsrət gözündə
Sevincə qərq olmuş
    hər dağ, düzün də.
Bölek sevincini,
    bölek qəmini,

Bölek kədərini,
    çəkək dərdini.
Qaytaraq elləri
    köhnə yurdlara,
Qoyaq nöqtə kədərlərə,
    dərdlərə.
Millət kimi çəkək
    nərə bir kərə.
Yox etibar heç vaxt,
    axşam, səhərə.
Bəsdir daha yatdın
    fil qulağında.
Tapdaq altda dağ çəkir
    hər dağın da.

Nə qorxursan yağıdan,
    səndən qorxur yağın da.
Yadelli gözləri var,
    Hər daşın, torpağında.
Dur ayağa, dur, ey millət!
    Bəsdir, daha bu qəbahət!
Gözləməyə etdin adət,
    Bəsdir, daha bu səxavət.
Torpağımı bölə-bölə,
    Yaşamısan ölhaöllə.

Şan-şöhrətin
    düşüb elə.
Qəbahətin
    gəlməz dilə.
Ağa – nökər,
    nökər – nökər,
    bəy də nökər.

Misri qılınc istəyirik.
Gün batanda birisinə
Zəng edərək: "Filan yerə,
gecə bara gəl", - deyirik.
Bir gün belə,
üç gün belə,
Çıxır yaddan Misri qılınc,
kefə verdiş eyləyirik.
Ona görə neçə illər
qorxaq, dığa erməninin
öhdəsindən gəlməyirik.
Bəzən haqdan, ədalətdən,
İnsafdan, mürvətdən, nədən
çoxlu-çoxlu söyləyirik.
Ancaq heç vaxt qəlbimizdə,
içimizdə
Ha axtarsaq,
heç nə tapa bilməyirik.
Vəzifə – pul,
şan-şöhrət – pul,
Haqq yolunda nicat da
puldur, deyirik.
Pul qazanmaq üçün əgər,
çatsa imkanımız,
Qarışqaya dəvə yükü
yükləyirik.
Bu minvalla keçən ömür
özü bilmir,
Niyə onu dartıb, dartıb,
rezin kimi
Biz uzatmaq istəyirik.

Ona görə neçə illər
Qorxaq, dığa erməninin
öhdəsindən gəlməyirik.
Keçən ömür özü bizdən,
bu mənasız dövrümüzdən,
Bir hesabat istəyərsə,
cavabını bilməyirik.
Niyə axı, var-dövlətdən,
puldan başqa,
Biz həyatda mənəviyyat,
abır-həya,
Dəyanətin ondan da çox
qiymətini görməyirik?!
Hey danışib yaxşılıqdan,
yamanlığı söyə-söyə,
Özümüz də yamanlaşır,
yaxşı ola bilməyirik.
Giley-güzar verdişimiz,
sanki bitib hər işimiz.
Pisə "yaxşı" deyə-deyə
yaxşılarını görməyirik.
Ona görə neçə illər
Qorxaq, dığa erməninin
öhdəsindən gəlməyirik.
Ola-ola öz dərdimiz,
çəkib özgə dərdini biz,
Xalq dərdini çəkənlərə
ədalətsiz söyləyirik.
Dərdi qoyub içimizdə,
dərd gəzirik dağda, düzdə.
Mat qalmışdıq özümüz də,
bilmirik ki, neyləyirik.

Siyasət nə, bilməyirik,
siyasətsiz dözməyirik.
Təklif tələb olunanda
cavab verə bilməyirik,
çağırılıb xalqı meydana
ara qatmaq istəyirik.
Ona görə keçib belə
günlərimiz,
Aylarımız, illərimiz,
hesabatın etməyirik,
Niyə axı, bir xalq kimi,
Millət kimi biz yığışılıb,
düz ilqara gəlməyirik?
Hamımız partiya qurub
başqan olmaq,
Çatmasa da savadımız,
var yeganə muradımız,
Sanki xalqın taleyinə
həyan olmaq pərdəsiylə,
Ona güclü zərbə vurmaq,
hakim olmaq istəyirik.
Bunun üçün gecə, gündüz
fikir-xəyal eyləyirik,
Aralığı qatmaq üçün
həqiqəti görə-görə,
Ağa qara,
qaraya ağ söyləyirik.
Üzdə olan həqiqəti
danmaq üçün
Hansı cildə girməyirik?!
Axı niyə bu milləti,

Özümüzü
biz aldatmaq istəyirik.
Yumub sanki gözüümüzü,
içimizdə özümüzü,
Əyrimizi, düzümüzü
Biz nə duymaq,
nə də görmək istəyirik.
Ona görə qorxaq,
dığa erməninin
Neçə ildir öhdəsindən gəlməyirik.
Boş qalıbdı kağız, masa,
ağrımızı, acımızı
İçimizə yaza-yaza,
yanımızı basa-basa,
Həccə səfər eyləyirik.
Bu səfərlə bu ac xalqa,
bu çörəyə möhtac xalqa
nə söyləmək istəyirik?!
Bu səfərə yetmək üçün,
ora gedib-gəlmək üçün,
Hansı pulu
və nə qədər xərcləyirik?
Sırr deyil ki, bu haqq ilə
nəyə xidmət eyləyirik.
İçimiz qalıb dəyişməz,
təkcə Hacı adıyla da özümüzü,
O yaman, bəd üzümüzü
pərdələmək istəyirik.
Bəsdir daha,
ey siyasət hacıları,
Yordu məni,
bu millətin ağırları, acıları.

Tapdaq altda
torpaqlarda yol gözləyir
nə qədər insan ruhları.
Biz oraya güclü
səfər etməliyik.
Bəsdir daha,
bu siyasi partiyalar
Ayrıbdı bu milləti
damar-damar.
Bir millətin bədənində
olmayıbmı bu damarlar?!
Yetər daha,
bu tilsimi qırmalıyıq.
Hər birimiz,
əgər kimdə varsa qeyrət,
Bir nəfərtək, bir cəbhədə
tam səfərbər olmalıyıq.
Xalqımızın
keçmişindən indisinə
Hər səhvinə, hər düzünə,
əsrlərdən bəri gələn
Hər ayına,
hər ilinə,
hər gününə
Yaşadığı gecəsinə,
gündüzünə
birgə nəzər salmalıyıq.
Varaqlayıb tarixini,
keçmişini, indisini
varaq-varaq,
Yada salıb genimizi,
hər sətrinə baxmalıyıq.

Hər nə varsa,
adətımız, ənənəmiz,
Hər birinə
birgə nəzər salmalıyıq.
Bir monolit kütlə kimi,
birləşərək tapmalıyıq
biz ağırlıq nöqtəmizi.
Bildirməkçün çəkimizi,
biz ağırlıq qüvvəmizi
o nöqtəyə salmalıyıq.
Hamımız bir yumruq olub
əllərdəki çəkiləri
bir nöqtəyə vurmalıyıq.
Yağı, düşmən ürəklərə
bu birliklə
bir vəlvələ salmalıyıq.
Biz ən yeni tarix kimi
bu millətin tarixinə
beləcə həkk olmalıyıq.
İnsanları – alimi də,
təbibi də, şairi də
biz saf-çürük etməliyik.
Hacının da
saflarını seçməliyik,
And içəndə biz onların
başına and içməliyik.
Qəbahətimiz budur,
bir xalq kimi
insanları seçməyirik,
Kimə gəldi, necə gəldi,
hara gəldi
biz etibar eyləyirik.

Ona görə nəçə ildir
Qorxaq, dığa erməninin
öhdəsindən gəlməyirik.
Əsir qoyub
Qarabağı unutmuşuq.
Ağbabanı, Allahverdi,
Zəngibasarı,
Zəngəzuru, Göyçə gölü,
Gülü düzü,
Ələyəz dağ,
sinələrdə olubdu dağ.
Əsrlərlə əslimizə,
kökümüdə, nəslimizə,
Düşməni, yağı, ermənidən,
tək Qarabağ istəyirik.
Dağlarında, düzlərində
Ağlar qalmış
ruhlar dolu o torpaqlar
Yolumuzu gözləsə də,
heç olmazsa xəyallarda
o yerləri gəzməyirik.
Sanki susub vicdanımız,
Türk qanı deyil qanımız.
Özünə düşməni, yağısız.
Bir xalq kimi Qarabağla
qane olmaq istəyirik.
Doğrudanmı öz kökünü,
ölümünü, itimini,
Ağrısını, acısını
unutqan bir xalqa dönüb,
Qoca türkün tarixində
kölgə olmaq istəyirik?!

Axı görən, keçdiyimiz,
Olduğumuz dövrümüzlə,
Sinə döyən özümüzlə,
Uzaq görən gözümüzlə,
Yalanları görə-görə
bu millətin tarixində
necə qalmaq,
Dövrümüzün tarixindən
gələcəyə nə aparmaq istəyirik?!Niyə axı, uzaq qalıb
bu dağlardan,
Ağrılardan, acılardan,
Pərdələnib, atılıraq
meydanlara,
İnsanları zindanlara darta-darta,
Kürsü almaq istəyirik?!Çatmasa da qeyrətimiz,
savadımız,
Olsa da yalan andımız,
nə olacaq qazancımız,
Biz yox yerdən,
ən şərəfli kürsülərə
Yamaq olmaq istəyirik.
Ayağa dur, dur, ey millət,
qoy tanısın cahən səni!
Nə yatmışın, daha vaxtdır,
sınayır bu zaman səni.
Sən zamanın sınağından
alınacaq çıxmışın!
Ən möhtəşəm polad əllə
Qılıncını ölməz hünər
meydanına taxmışın!

Kölgələrdən kölgə umma,
sığın Heydər kölgəsinə.
Şüasıtək, kölgəsi də yetərlidir
öz xalqına, ölkəsinə.
O elə bir Günəşdir ki,
kölgələri əridəcək,
Millətinə xain çıxan
naqisləri kiridəcək.
O Günəşdən gizlənənlər
yarasadır,
Kölgəsi də sanki
bir Ərk qalasıdır.

UÇAN XƏYALLAR

Sən ey şah əsərin
Şah qəhrəmanı,
Şüan əvəz edir
həbi, dərmanı.
Koroğlu da görüb
hərbi, zindanı,
Ürəyimlə birdir,
təbi, dastanı.
Görsəm bundan da bəd
“Zimistan”ı mən,
Unutmam Sərintək
bir İnsanı mən.
Çünki Sən tükənməz
bir xəzinəsən,
Qəlbim bir xəzinə,
sərvəti Sənsən.
Çəkdiyim əzablar
tale yükümdür,
Qəlbimdə sətirlər
büküm-bükümdür.
Qəhrəmanım Sənsən,
Bu, öz hökmümdür.
Kimsədən sormadım,
mən, Səni seçdim.
Qaynar bulağından
kəlamlar içdim.
Keçilməz bəndləri
birbəbir keçdim,

Toru dostlar tikdi,
                    əlimlə biçdim.
Adım Qartal idi,
                    azad bir quşdum,
Dostlar girdabında
                    zindana düşdüm.
Ədalət dastanının
                    yazdıqca coşdum,
Nə olsun, "ədələt"
                    toruna düşdüm.
Tək düşüncəm azad,
                    özüm türmədə,
Yazmaqla qurtarmaz
                    sözüm türmədə,
Yoxdur qəribliyə
                    dözüm türmədə,
Gözüm azadlıqda,
                    özüm türmədə.
Burda qeyrət də var,
                    qeyrətli də var,
Burda namərd də var,
                    qeyrətsiz də var.
Qanında kişilik,
                    qeyrət olanlar
İnanma ki, əsla,
                    alçalar, sınar.
İnsan xarakteri
                    dumandan qatı,
Hərənin bir qəlbi,
                    minbir adəti.
Kimsənin qaradır
                    qaradan zətı,

Mərd ərlər də var ki,
                    tək bir adəti.
Əsla sarsılmazdır,
                    yenilməz, qəti!
Sən mənim yenə də
                    dövlət, varımsan,
Azadlıqda qalan
                    arzularımsan.
Dünyanın sevinci
                    qəlbimlə birdir,
Sənlə mən sanmışam,
                    dünya mənimdir.
Yetmiş dördədən mənim
                    dünyam olmusan,
Elə yaşamısan,
                    elə qalmısan.
Alsa da qoynuna
                    Eldarı zindan,
Yenə qəlbimdəsən,
                    sanki bir Aslan!
Bitmək bilməsə də
                    işgəncələrim,
Sənsiz qalmaqacaq
                    düşüncələrim.
Yenə Koroğluyam,
                    Qırat kəhərim,
Çatar bir gün başa
                    zindan səfərim.
Girmisən qəlbimə
                    arzu, kam kimi,
Borcluyam Sənə mən
                    öz atam kimi.

Canım, qanımdasan
bir inam kimi.
Dünyamsan, ayırar,
tək ölüm məni!
Çoxları adınla
dövrəm aldılar,
Öz əlimlə mənə
tələ qurdular.
İstərlər qəlbimdən
alalar Səni.
Sənlə kitablaşdı
düşüncələrim,
Sənsiz ötüşmədi,
axşam, səhərim.
Seçib poemama
qəhrəman Səni.
Anadan qəhrəman
doğulmusan Sən,
Dastana çevrilmiş
nağılımsan Sən!
Zəngin düşüncəmsən,
ağılımsan Sən,
Kimsə çıxarammaz
başımından Səni!

YAZDIM Kİ, İZİM QALSIN

Yaşamağın mənası nə,
iz qoymasan bu dünyada.
Kim axtarsa xoşbəxtliyi
dövlət, varda,
Olar qıştək,
həyatında yay,
bahar da.
Tükənməzdir var-dövlət bil,
qəlbi zəngin insanlarda.
Yapalağa quş deməzlər,
ha çalsa da qanadını.
Sərçələrsə daşıyamaz
heç zaman qartal adını.
Ana sevər övladını,
Ceyran sevər balasını,
Varlıların sarayıcan
kasıb sevər daxmasını.
Atalara söyən bəyin
söyərlər bəy atasını.
Salaxanta söyləyərlər,
it itirsə xaltasını.
Qovğabazın qovğasından
başqa nəyi?
Kişilikdir insanların
tək gərəyi.
Düşüncəmdə
düşüncələr yarandı,
«Sönməz Günəş»
gələcəyə boylandı.

Yürüdü qələm,
durdu qələm, dayandı,
Həlim sözlər
bir-birinə calandı.
«Sönməz Günəş»
həzin-həzin canlandı,
Nə olsun ki,
yerim qala, zindandı?
Nəzərlərim bir nöqtədə dayandı,
İlhamımın
özü mənə həyandı,
Sözlər sanki
qəlbimlə bir tüğyandı.
Təbim
sözlər keşiyində dayandı,
Gözlərimin qorasında
söz yandı.
Bişdi sözlər,
səf əsgər tək dayandı,
Xəzəl oldu,
sətirlərə qalandı.
Sətirlərdən bəndlər,
bəndə calandı.
«Sönməz Günəş»
azadlığa boylandı.
Düşüncələr
həqiqətə, ayandı.
Ürəyimdə
yatmış aslan oyandı,
Azad oldu,
azadlığa calandı.

Tarix olub
tarixlərə qalandı,
Qəhrəmanım,
Heydər kimi aslandı.
Axdı sevinc yaşı,
sinəm islandı.
Qazamatda doğan günəş
Azadlığa çıxdı bir baş,
Qayıtmadım mən əliboş,
Qələmimdən doğdu çağdaş,
Ölməz tarix,
övlad, qardaş.
«Sönməz Günəş»
adlı yaddaş!
Ölməz tarix nümunəsi,
Azadlığın salnaməsi!
Cildlərinin ilk danəsi
şair Eldar nişanəsi,
körpələrin çıxırışı,
Gələcəyə çağırışı!
Azad İnsan
nümunəsi,
Şah qəhrəman nümunəsi.
Həyatımın şah nəğməsi,
qiymətlidir hər kəlməsi!
Bu dörd ayı
qazamatda qalmamışam,
Mən yazdığım
sətirlərdə yaşamışam.
Sətirlərdə bənd-bənd olub,
daşınmışam.

Sətirlərin məzəsinə
qurşanmışam.
Sözlər olub meyim, nəşəm,
gecəni gündüz bilmişəm.
Ələ düşən
zamanımdan keçməmişəm,
Çəşməm olub
damlasından keçməmişəm.
Qəlbim özü
bulaq olub qaynaqlaşıb,
Söz-söz ilə
calaq olub qaynaqlaşıb.
Sətirləri bəndlər
boyu qucaqlaşıb,
Bəndlər olub
qalaq-qalaq, kitablaşıb,
Qəlbim özü
azad olub rahatlaşıb.
«Sönməz Günəş»
azad olub içimdən,
Yazmışam ki, düşüncəmlə
azad olsun türmədən.
Vərəqlərdə göndərmişəm
azadlığa, çölə mən,
Ha yazsam da
tükənmədi içimdən.
Çəkdi məni
azadlığa içimdən.
Mən özüm də
azad oldum türmədən!

EPILOQ

Götür oxu, ey oxucum,
budur mənim Şah əsərim.
Orda yanıb sərəsər,
keçib anım, radələrim.
Fikirlərin arasında
hər kəlməmdə bişib mənim,
Gözlərimin qorasında.
Odur mənim qəhrəmanım!
Həqiqəti necə dannım,
Varmı onun bir əvəzi?
Qəhrəmanlar arasında,
Dahilərin sırasında.
Dövrümüzün Xətəisi,
Əsrlərə çatan irsi,
Əsrimizin təmsilçisi,
Dövrümüzün təmsilçisi.
Sətirlərə ha düzsən də,
kitab-kitab ha yazsan da,
Tükənməzdir Heydər irsi!

RƏYLƏR

MƏHƏBBƏT ÇƏLƏNGİ

*Məhəbbət qandadır, silmək çətindir...
Borsunlu Məzahir Daşqın*

Mən Eldar Əliyevi «Həyat kitabımdan sətirlər» əsəri ilə tanıyırdım, özü ilə tanış deyildim. Bu yaxınlarda yaradıcılıq gecəmin keçirilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyasının rektoru, ziyalı dostum akademik Məmmədağlı Cəfərovlə görüşə getmişdim. Elə buradaca həmin əsərin müəllifi ilə şəxsən tanış oldum. Zahirən təmkinli görünən həmin şəxsdəki daxili zənginlik, müdrüklük diqqətimi cəlb etdi. Məndə belə bir inam yarandı ki, dinməz-danışmaz bu insanda nəşə daxili bir yanğı var — şeirə-sənətə vurğunluq yanğısı!

Eldar Əliyevin «Sönməz Günəş» poemasını oxuduqdan sonra qəti qərara gəldim ki, bu sakitlik, bu mülayimlik zahiridir. Onun daxilində şeirə, sənətə atəşin bir məhəbbət var, vurğunluq və məftunluq var.

Etiraf edirəm ki, 188 səhifəlik poemanı birnəfəsə oxudum, yorulmadım... Məncə, əsərə diqqət, onu birnəfəsə oxumağın iki səbəbi vardı. Birincisi, müəllif uzun müddət onu narahat edən, maraqlandıran bir mövzudan yazmağa özündə daxili ehtiyac duyub. Belə ki, öz ürək sözlərini poetik dillə ifadəyə çalışıb. İkincisi, əsər dünya şöhrətli bir İnsan, varlığını xalqın rifahı yolunda fəda etməyə hazır olan şəxsiyyət – Heydər Əliyev barədə yazılıb...

Aydın həqiqətdir ki, belə mövzunu qələmə almaq, dahi şəxsiyyət barədə yeni söz demək müəllifdən geniş dünyagörüşü, dərin bilik, hadisə və faktları olduğu kimi geniş oxucu kütləsinə çatdırmaqdan ötrü yeni ifadə tərzini tapmaq bacarığı tələb edir. Bundan əlavə, dünya miqyasında özünə layiq nüfuz qazanmış Heydər Əliyev haqda külli miqdarda əsər yazılmışdır və sözsüz ki, bundan sonra da yazılacaqdır. Çünki bu dahi İnsanın həyat və fəaliyyəti o qədər şaxəli, o qədər genişdir ki, nə qədər yazılsa da, deməyə söz də var, imkan da.

Eldar Əliyevin belə mürəkkəb və əhatəli bir mövzuya girişməsi təbiidir və alqışa layiqdir. Mövzunun poetik həllindən bəhs etməyə keçməzdən əvvəl bir cəhəti ayrıca vurğulamaq istərdim. O da əsərdəki **səmimiyyətdir**. Bu səmimiyyət bütün poema boyu özünü parlaq şəkildə büruzə verməkdədir. Bunu aydın təsəvvür etməkdən ötrü müəllifin aşağıdakı deyiminə — etirafına diqqət yetirmək kifayətdir:

Hərdən düşünürəm:
Tanrı, mən kiməm?
Yananda şam kimi
yanmaq şərəfidir!
Özgə qarşısında
əyilə bilməm,
Onunçün dünyaya
mən gəlməmişəm.
Gəlmişəm dünyanın
dərdini çəkəm,
Onu çəke-çəke
ölmək şərəfidir!
Dünyanın əsrəfi,
dərdi də insan,
Dünyanın namərdi,
mərdi də insan,
Hər zaman dünyada
dərli də insan.
İnsan dərdlərinə
yanmaq şərəfdi!
Dünyanın özünü
qanmaq şərəfdi!

Eldar Əliyevin bu misralarını oxuyarkən Sədi Şirazinin aşağıdakı müdrük deyimini xatırladım. Ölməz şair yazır:

«Qarşındakının gözü ağrıyorsa, sənin bütün bədənin ağrırsa, sən adam deyilsən!»

Erməni faşistlərinin fitnə-fəsadı nəticəsində öz ata-baba yurdundan – Ağbabadan didərgin salınan, isti ocağını tərək edən şair yaşa dolduqca həyata daha ayıq-sayıq gözlə baxmağa

başlayır, didərginliyin nə demək olduğunu dərk edir, millətin, xalqın ağıllı başlara möhtac olduğunu əməlli-başlı başa düşür. Ağıllı başlar sorağında olan gənc Eldarın həyatında 1974-cü ilin payızında Əzizbəyov heykəlinin açılışındakı görüş unudulmaz tarixə çevrilir. Elə oradaca üzünü gördüyü, parlaq nitqini dinlədiyi Heydər Əliyev surəti onun hafizəsinə həkk olunur. İllərdən bəri həsrətində olduğu İnsan barəsində söz demək arzusu gənc Eldarın qəlbində özünə yuva salır. Poemadakı bir epizod olduqca ibrətli, ibrətli olduğu qədər də yadda qalandır, maraqlıdır. Hələ orta məktəbdə ikən Rəsul Rzanın «Lenin» poeması barədə inşa yazan, ürək sözlərini deyən məktəbli Eldar şairin məqsəd və amalı yerində duymuş, yerində hiss etmişdir. Belə ki, «Lenin»i yazsa da

O axtarırdı,
harada və kimi
o axtarırdı?
Əgər axtarışda
qalmışsa da O,
Lenin bu əsərə
qəhrəmandımı?
Xeyr! Deyildir şairə
qəhrəman Lenin.
Onu qəhrəmana
bənzətmiş Rəsul...

Bax, hələ məktəbli ikən Eldar belə bir həqiqəti dərk edirdi ki, ölməz xalq şairimiz Rəsul Rza Leninini əldə əsas götürərək totalitar rejim zamanəsində öz fikir və mülahizələrini söyləmiş, ürək sözlərini demiş, xalqına, millətinə layiq qəhrəman, rəhbər sorağında olmuşdur. Şagirdin aşağı qiymət almasının səbəbi isə aşağıdakı kimi xülasə edilir:

Yazdıqların mənalıdır,
həqiqətdir,
Ancaq indi həqiqəti
söyləməksə qəbahətdir.

Bilirsənmi, bunun sonu
nə dəhşətdir?!
Sənin yazın beşə layiq
olsa belə,
Mən dörd yazdım düşər deyə
sonra ələ...

Hələ gənclik illərindən zamanın acısını-şirini dadan, həyata açıq gözlə baxan şairdə Heydər Əliyev barəsində söz demək ehtiyacı doğmuşdur. Ən ümdəsi də budur ki, beyinlərə belə nəzarət qoyulduğu bir quruluşda şairlərin, digər sənət adamlarının düşdüyü vəziyyəti də o, bir ziyalı və vətəndaş olaraq başa düşmüş, dərk etmiş, sənətkara da, onun yaratdığı əsərə də sağlam mövqedən qiymət verməyi daha üstün tutmuşdur.

«Tarixə gərəkdir Heydər» – deyən şair, «Heydər xalq deməkdir, Xalq isə Heydər!» tezisini bütün poema boyu müxtəlif şəkildə davam etdirir, rəhbərin varlığı, onun ideali, xalq və Vətən yolunda fədakarlığını maraqlı epizodlar, kəsərlə deyimlər vasitəsilə oxucularına çatdırır.

Poemada Heydər Əliyevin mənliliyi, onun bir insan və təşkilatçı olaraq həyata keçirdiyi tədbirlərin miqyası, rəhbərə el qayğısı və məhəbbəti müxtəlif başlıqlar altında konkret olaraq təsvir və tərənnüm olunur. Başlıqlar biri-birini əvəz etdikcə dünya miqyaslı və şöhrətli rəhbərin mənliliyində, iş üslubunda olan yüksək keyfiyyətlər oxucuya təlqin edilir. Belə bir cəhəti də xüsusi nəzərə çatdırım ki, müəllifin bütün poema boyu səmimi olması, qəhrəmana munis münasibəti ön plandadır.

«Azaqlıqdır istəyimiz», «Sevincim düşməne kədər payımdır», «On may Azərbaycan günəşinin doğum günü – müqəddəs gündür», «Nənələrin nağıllarından keçən yollar», «Mənim dünyam» başlıqları altında verilən epizodlar, deyimlər Heydər Əliyevin bir insan, vətəndaş, dövlət xadimi, dünya miqyaslı siyasətçi – ümumiyyətlə, rəhbərin bütün müsbət keyfiyyətlərinin açılmasına xidmət edir. Bütün bunlar da təntənəli cümlələr, obrazlı deyimlər vasitəsilə deyil, sadə, anlaşılıqlı şəkildə geniş oxucu kütləsinə çatdırılır. Poemanın belə anlaşılıqlı və təsirli çıxmasının ən mühüm səbəbi isə müəllifin qələmə aldığı insanı bütün varlığı ilə öyrənməsi, onu

əhatə edən mühiti yaşaması, nəyi və necə yazmağı bacarması, seçdiyi obyektə bütün varlığı ilə sevməsidir. Poemanın hər səhifəsində şair ürəyinin döyüntülərini eşitmək o qədər də çətin olmasın gərək.

Bir vacib məsələyə də toxunmaq yerinə düşərdi. Biz həmişə başımıza gələn fəlakətlərdən, düşdüyümüz çıxılmaz vəziyyətdən danışarkən kimisə günahlandırır, səbəbkarı hardasa kənarda axtarır, lənətləyirik. Amma özümüz barədə, öz qüsurlarımız, qəbahətlərimiz haqda danışmır, susur, ya da bir-iki kəlmə ilə əsas mətləbdən kənarlaşırıq. Amma etiraf etmirik ki, torpaqlarımızın itirilməsində də, qaçqın soydaşlarımızın sayının milyonu keçməsinə də bizim günahımız var. Bu, tarixi həqiqətdir. Ümummilli birlik və əməkdaşlığın yaranmasında biz özümüz təşəbbüs göstərməli, milləti də, Azərbaycanın iqtidarlı, müxalifətli liderlərini də birliyə çağırmalıyıq. Belə bir həqiqəti birdəfəlik dərk etməliyik ki, bütün sahələrdə müxalifət ola bilər, lakin söhbət millətin, xalqın, Vətənin taleyindən gedirsə, burada müxalifətdən söhbət gedə bilməz. Bu cəbhədə hamı bir yumruq kimi birləşməli, Vətənin taleyini göz həbəyi kimi qorumaqdır.

Poemada məhz bu hissənin çox yerində deyilməsi istər-istəməz oxucunun qəlbindən xəbər verir, onu yan-yörəyə daha diqqətlə nəzər salmağa çağırır:

Başsızlıqdan bölük-bölük

bölünmüşük!

Erməniylə savaşa da

bölük-bölük vuruşmuşuq.

Ona görə

məğlub olub qırılmışıq.

Başsızlıqdan ingilise,

ya da rusa qulp olmuşuq,

Ona görə qulpumuzdan

tutulmuşuq, atılmışıq...

Bütün bunlar müəllifə əsas verir ki, ürəklə desin:

– Yetmiş dördədən mənim dünyam olmusan...

Bir də desin ki:

Odur mənim qəhrəmanım!

Qəhrəmanlar arasında.

Həqiqəti necə danım?!

Varmı onun bir əvəzi,

Dahilərin sırasında?

Dövrümüzün Xətəisi...

Poema dil sadəliyi, deyim tərzinin əlvanlığı ilə də seçilir və maraqla oxunur. Heydər Əliyev mənliliyinə və şəxsiyyətinə ümumxalq məhəbbəti çox sənətkarlıqla verilir. Poemanı oxuyub kitabı kənara qoyduqdan sonra dahi şəxsiyyətin parlaq obrazı oxucu nəzərində bir daha cənlanır. Bütün bunlar isə müəllifin təsvir və tərənnüm etdiyi sahəyə bələd olmasının, onu dərinləndirən öyrənməsinin, mövzunu yaşamasının nəticəsidir.

Nəticə olaraq onu da deyim ki, mən poemanı ətraflı təhlil etmək fikrindən də uzağam. Bircə onu deyə bilərəm ki, poema uzun illərin yaşantısı, ağrısı nəticəsində hasilə gəlmişdir.

Mən əminəm ki, poema şeirsevərlər tərəfindən maraqla qarşılanacaq və həvəslə mütaliə ediləcəkdir.

Bağır Bağirov,
filologiya elmləri doktoru,
professor

ONUN İSTEDADINA BƏLƏDƏM

Bəri başdan etiraf edirəm ki, mən nə ədəbiyyatşünas, nə yazıçı, nə də şair deyiləm. Mən aqrar təhsil və aqrar elm mütəxəssisiyəm. Lakin uzun müddət ünsiyyətdə olduğum, yaxından müşahidə etdiyim Eldar Əliyevi həmişə fəal həyat mövqeyində dayanan, regionda ictimai-siyasi və təşkilati tədbirlərdə öndə gedən ziyalı kimi tanıyıram.

Eyni zamanda Eldar Əliyevin şeirlərini, şeirlər toplusu kitabını və "Sönməz Günəş" poemasını diqqətlə oxumuşam və onun istedadına bələdəm.

Müəllifin "Həyat kitabımdan sətirlər" əsərində doğma vətənə, müqəddəs yurd yerlərinə məhəbbət və ümummilli liderimiz Heydər Əliyevə sonsuz inam və sədaqət hissi qabarıq formada verilmişdir. Eldar Əliyevin "Sönməz Günəş" poemasında görkəmli ictimai-siyasi və dövlət xadimi, fenomen şəxsiyyət olan Heydər Əliyevə sonsuz məhəbbət hissələrinin onda hələ gənclikdən baş qaldırdığı təəssübünə edilirdir. Eldar Əliyevin poemasının qəhrəmanı yalnız bir şəxsin təfəkküründə yox, ümummilli qəhrəman kimi xalqın arzusu, inamı, güvənə yeri kimi təsvir olunur ki, bu da "Xalq – Heydər, Heydər – Xalq" şüarını poetik tamamlayır.

Poemanı oxuduqda aydın olur ki, Eldar Əliyev hələ tələbəlik illərindən başlayaraq bu günə kimi ölkə rəhbərinin əsl mənada vurğunu olub, onun fəaliyyətini izləyib, göstərişlərinin həyata keçirilməsində iştirakçı olub və fəal təbliğatçı mövqeyində durubdur. Ümumiyyətlə, poemanın geniş oxucu kütləsinin stolüstü kitabı olacağına şübhə etmirəm və müəllifə öz yaradıcılıq fəaliyyətində uğurlar diləyirəm.

M.İ.Cəfərov

Azərbaycan Ziyalılar
Cəmiyyətinin keçmiş prezidenti,
akademik

MÜƏLLİFİN ÖMÜRLÜYUNDƏN

Əliyev Eldar (Sərtqaya) Paşa oğlu 02 iyul 1956-cı ildə Qərbi Azərbaycanın (indiki Ermənistan) Amasiya rayonunun Sultanabad kəndində müəllim ailəsində anadan olmuşdur. 1973-cü ildə Amasiya rayonu Təpəkənd kənd orta məktəbini, 1979-cu ildə Azərbaycan Politeknik İnstitutunun (indiki Texniki Universitet) "Elektrotexnika" fakültəsini bitirmişdir.

1979-cu ilin 12 noyabrından Azərbaycan Respublikası Rabitə Nazirliyinin təyinatı ilə Daşkəsən rayonu 6 nömrəli Xətti-Texniki Sahədə mühəndis kimi fəaliyyətə başlamış, sonralar həmin sahənin rəisi, Gəncə şəhər 2 nömrəli İstismar-Texniki Rabitə Qovşağında böyük mühəndis, Gəncə Rabitə İstehsalat Birliyində "Elektrik Rabitəsi" və "Poçt Rabitəsi" şöbələrinin rəisi, Xanlar rayon Rabitə Qovşağının rəisi, Samux rayon Rabitə Qovşağının rəisi, Samux Rayon Poçtamtının rəisi kimi vəzifələrdə çalışmışdır.

2001-ci ildə "Həyat kitabımdan sətirlər", 2002 – 2003-cü ildə beş hissədən ibarət "Sönməz Günəş" poe-

ması (beş cildliyi) və "Ağbabada izim qaldı" şeir kitabları
çapdan çıxmışdır. Hazırda Gəncə şəhərində yaşayır.

Dünya Azərbaycanlıları Mədəniyyət Mərkəzinin
Gəncə şəhəri üzrə təmsilçisidir.

"Yunan-Roma" güləşi üzrə idman ustasıdır.

Ailəlidir, üç övladı var.

Mündəricat

Proloq.....	3
Mənim şah əsərim.....	9
İlk görüş.....	14
Son zəng.....	25
İstək və məsuliyyət.....	28
Bu təb mənə veriləndə.....	33
Sevincim düşməyə kədər payımdır.....	51
12 gün Kremldə.....	58
Azadlıqdır istəyimiz.....	70
Səyahət.....	73
Dünyanın himni.....	74
Şah qəhrəmanım Heydərin yaşlıları ilə söhbət .	78
«10 may»Azərbaycan günəşinin Doğum günü –	
Müqəddəs gündür.....	89
Mənim dünyam.....	96
Nənələrin nağıllarından keçən yollar.....	100
Yaddaşımın içindən.....	129
Türkün qırıcısı göyləri dəlir.....	131
Uçan xəyallar.....	149
Yazdım ki, izim qalsın.....	153
Epiloq.....	157

RƏYLƏR

Bağır Bağırov. Məhəbbət çələngi.....	158
M.İ.Cəfərov. Onun istedadına bələdəm.....	164
Müəllifin ömürlüyündən.....	165

«Elm və Təhsil» nəşriyyatının direktoru:
professor Nadir MƏMMƏDLİ

Kompüter dizayneri: Tural Əhmədov
Səhifələyici: Vüsalə Mirzəyeva
Montajçı: Rasim Hacıyev
Operator çapçı: Elşad Hacıyev

Yığılmağa verilmiş 05.06.2010.
Çapa imzalanmış 26.08.2010.
Şerti çap vərəqi 10,5. Sifariş № 489.
Kağız formatı 84x108 1/16. Tiraj 500.

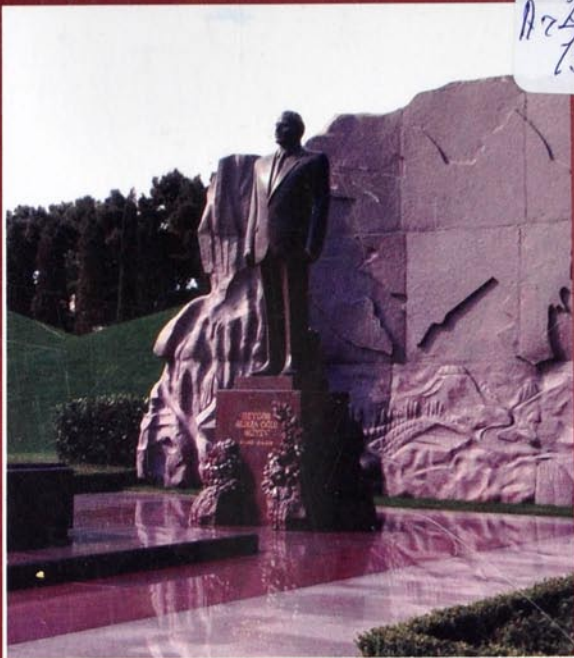
Kitab «Elm və Təhsil» nəşriyyat-poliqrafiya
müəssisəsində səhifələnilib çap olunmuşdur.

E-mail: elm_ve_tehsil@box.az

Tel: 497-16-32; 050-311-41-89

Ünvan: Bakı, İçərişəhər, 3-cü Maqomayev döngəsi 8/4.

A-2010
1506

856